महाराष्ट्र शासन

उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग

शासन पत्र क्रमांकः आयआयआय--पॉलिसी २०१०/प्र.क्र. ७६८/उद्योग-२

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

तारीख: २२ मे, २०१३

महाराष्ट्राचे औद्योगिक धोरण — २०१३ उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णय क्र. आयआयआय-पॉलिसी-२०१०/प्र.क्र.७६८/उद्योग-२, दिनांक २२ फेब्रुवारी, २०१३ अन्वये घोषित करण्यात आले आहे. सदरचा शासन निर्णय सहपत्रासह (महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण-२०१३ मराठी व इग्रजी प्रत) माहितीसाठी सोबत जोडला आहे.

Venkatesh Hanamantrao Kulkarni

Digitally signed by Venkatesh Hanamantrao Kulkarni
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Industries Energy & Labour, postalCode=400032, st=Maharashtra, cn=Venkatesh Hanamantrao Kulkarni
Date: 2013.05.23 11:20:03 +05'30'

सहबत्र- वरीलप्रमाणे.

(व्यं. ह. कुलकर्णी)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

महाराष्ट्राचे औद्योगिक धोरण-२०१३

महाराष्ट्र शासन

उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग

शासन निर्णय क्रमांकः आयआयआय-पॉलिसी २०१०/प्र.क्र. ७६८/उद्योग-२

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,

तारीख: २२ फेब्रुवारी, २०१३

प्रस्तावना -

महाराष्ट्राचे औद्योगिक धोरण २००६ चा कालावधी ३१ मार्च, २०११ पर्यंत असल्यामुळे त्यास नवीन औद्योगिक धोरण अस्तित्वात येईपर्यंत मुदतवाढ देण्यात आली होती. त्यानुषगांने नवीन औद्योगिक, गुंतवणूक व पायाभूत सुविधा धोरण जाहीर करण्याची आवश्यकता असल्याने विविध औद्योगिक संघटना, उद्योगांचे प्रतिनिधी, उद्योजक व लोकप्रतिनिधी यांच्याशी विचार विनिमय करुन उद्योग घटकांना येणाऱ्या अडी-अडचणी जाणून घेवून शासन स्तरावर नवीन औद्योगिक धोरणाचा मसूदा तयार करण्यात आला होता. सदर धोरणास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

महाराष्ट्र राज्याचा समतोल औद्योगिक विकास घडविण्यासाठी व त्याद्वारे आर्थिक विकास साधण्यासाठी आणि नवीन उद्योग घटकांच्या स्थापनेस चालना देण्यासाठी व त्याद्वारे रोजगाराच्या भरीव संधी निर्माण होण्यासाठी "महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण -२०१३ " या शासन निर्णयान्वये जाहीर करण्यात येत आहे. सदर धोरणाची प्रत या शासन निर्णयासोबत सलंग्न असून त्यातील खालील बाबींना विवक्षितपणे या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे-

२ राज्याच्या औद्योगिक धोरणाची उद्दिष्टे व लक्ष्य :-

२.१ राज्याच्या औद्योगिक धोरणाची उद्दिष्टे -

- देशातील औद्योगिक गुंतवणूकीतील महाराष्ट्राचे अग्रस्थान कायम राखणे.
- राज्यातील औद्योगिकदृष्टया मागास भागात गुंतवणूकीचा ओघ वाढविण्यास चालना देणे.
- रोजगाराच्या अधिक संधी निर्माण करणे.

२.२ औद्योगिक धोरणाचे लक्ष्य -

- दरवर्षी उत्पादन क्षेत्रातील १२ ते १३ टक्के वाढ साध्य करणे.
- राज्याच्या स्थूल उत्पन्नामध्ये (State GDP)मध्ये उत्पादन क्षेत्राचा सहभाग २८ टक्के पर्यंत वाढविणे
- २० लाख इतका नवीन रोजगार निर्माण करणे
- रु. ५ लाख कोटींची गुंतवणूक आकर्षित करणे.

३. औद्योगिक धोरणातील उद्दिष्टे व लक्ष्य साध्य करण्याकरीता खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यास शासन मान्यता देत आहे :-

३.१ विशाल व अति विशाल उद्योगांना प्रोत्साहने-

i) विशाल प्रकल्पांमुळे मिळणारे बहुविध फायदे लक्षात घेवून तशा स्वरुपाची गुंतवणूक आकर्षित करण्यासाठी या प्रकल्पांना विवक्षित एकत्रित प्रोत्साहने (Customised Package) देण्यात येतील.

ii) खाली दर्शविलेल्या किमान मर्यादांनुसार स्थिर भांडवली गुंतवणूक असलेले किंवा प्रत्यक्ष नियमित रोजगार निर्माण करणारे उत्पादक घटक अतिविशाल किंवा विशाल प्रकल्प म्हणून संबोधण्यात येतील.

	तालुका / क्षेत्र निहाय वर्गवारी	किमान स्थिर भांडवली गुंतवणूक (रु. कोटीत)	किमान प्रत्यक्ष रोजगार निर्मिती (व्यक्ती संख्या)
विशाल औद्योगिक घटक (मेगा इंडस्ट्रीयल युनिट)	अ आणि ब	७५०	१५००
	क	५००	१०००
	ड आणि ड +	२५०	५००
	विना उद्योग जिल्हे आणि नक्षलग्रस्त क्षेत्र	१००	२५०
अति विशाल औद्योगिक घटक (अल्ट्रा मेगा इंडस्ट्रीयल युनिट)	संपूर्ण राज्यात	१५००	३०००

अ) विशाल प्रकल्पांसाठी तालुक्याच्या वर्गवारीनुसार वरील तक्त्यात दर्शविलेल्या रोजगार निर्मीतीच्या किमान मर्यादेपेक्षा दुप्पट रोजगार निर्मीती करणाऱ्या उद्योगांना अतिरिक्त प्रोत्साहने देण्यात येतील.

ब) मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत करण्यात आलेली उच्चाधिकार समिती विशाल प्रकल्पांना / अतिविशाल प्रकल्पांना दयावयाच्या प्रकरणनिहाय विवक्षित एकत्रित प्रोत्साहनांना मान्यता देईल. तसेच मा. मुख्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली शासन निर्णय क्रमांक आयडीएल-१०९७/१३४७८/उद्योग-८, दिनांक १८/०१/१९९८ अन्वये गठीत करण्यात आलेली व आयडीएल-१००४/प्र.क्र.३१८/उद्योग-८, दिनांक

२४/१२/२००४ अन्वये पुनर्रचित करण्यात आलेली "उद्योगांकरिता मंत्रीमंडळ उपसमिती," विशाल प्रकल्पांना / अतिविशाल प्रकल्पांना, प्रकरण निहाय अधिकच्या सवलती व प्रोत्साहने तसेच अटी /शर्तीमध्ये सूट देण्यास सक्षम असेल.

३.२ मोठया उद्योगांना प्रोत्साहने -

सुक्ष्म, लघू व मध्यम उपक्रम अधिनियम- २००६ नुसार सुक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योगांच्या गुंतवणूक मर्यादेपेक्षा जास्त गुंतवणूक असणाऱ्या उद्योगांची गणना मोठे उद्योग म्हणून करण्यात आली आहे. औद्योगिकदृष्ट्या कमी विकसित असलेल्या क्षेत्रात गुंतवणूक करण्यास मदत होण्याच्या दृष्टीकोनातून अशा मोठया उद्योग घटकांना विशेष प्रोत्साहने देण्यास शासन मान्यता देत असून अशा सर्व प्रोत्साहनाची एकूण मर्यादा ही खालील तक्त्यातील मर्यादा व खालील अटी व शर्तीच्या अधिन राहून असेल.

तालुका / क्षेत्र निहाय वर्गीकरण	अनुज्ञेय भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत प्रोत्साहनाची आर्थिक मर्यादा (%)	पात्रता कालावधी (वर्षे)
अ	--	७
ब	--	७
क	३०	७
ड	४०	७
ड +	५०	७
विना उद्योग जिल्हे	७०	७
नक्षलग्रस्त क्षेत्र	८०	७

i) दरवर्षी देण्यात येणारी प्रोत्साहने ही एकूण प्रोत्साहने व पात्रता कालावधी यांच्या प्रमाणात असतील.

ii) राज्यातील अ व ब तालुके वगळता, इतर भागातील पात्र उद्योग घटकांना त्यांनी उत्पादन केलेल्या पात्र उत्पादनांवर (फिनिशड प्रोडक्ट) स्थानिक विक्रीवरील ६० ते १०० टक्के मूल्यवर्धित कर वजा इनपुट टॅक्स क्रेडिट किंवा शून्य यापैकी जे जास्त असेल तेवढा मूल्यवर्धित कर अधिक केंद्रीय विक्रीकर इतक्या

मर्यादेपर्यंत औद्योगिक विकास अनुदान दरवर्षी देणे अनुज्ञेय असेल. अनुज्ञेय सवलती कोणत्या क्षेत्रासाठी किती प्रमाणात असतील याबाबतचा तपशील नवीन सामूहिक प्रोत्साहन योजनेच्या शासन निर्णयात समाविष्ट करण्यात येईल.

iii) राज्यातील अ व ब वर्ग तालुके वगळता इतर भागातील अन्न प्रक्रिया उद्योगावर भर देण्याच्या दृष्टीकोनातून वरील तक्त्यात दर्शवलेल्या भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत द्यावयाच्या प्रोत्साहनाच्या आर्थिक मर्यादेपेक्षा अतिरिक्त १० टक्के औद्योगिक विकास अनुदान देण्यात येईल आणि पात्रता कालावधीत १ वर्षाची वाढ करण्यात येईल.

iv) राज्यातील पात्र उद्योग घटकांच्या ऊर्जा लेखा परीक्षण आणि पाणी लेखा परीक्षणासाठी झालेल्या एकूण खर्चाच्या ७५ टक्के व जास्तीत जास्त अनुक्रमे रु.२ लाख आणि रु.१ लाख इतका परतावा अनुज्ञेय राहील. हे लेखा परीक्षण निवड केलेल्या यादीतील संस्थांकडून करण्यात येईल. तसेच वीज आणि पाणी बचत करण्याच्या संदर्भात उद्योग घटकाने खरेदी केलेल्या यंत्रसामुग्रीच्या किंमतीच्या ५० टक्के व जास्तीत जास्त प्रत्येकी रु.५ लाख इतक्या मर्यादेपर्यंत परतावा अनुदान अनुज्ञेय राहिल व या अनुदानाचा समावेश एकूण पात्र प्रोत्साहन रकमेच्या आर्थिक मर्यादेत असेल.

v) वरील प्रोत्साहनांव्यतिरिक्त अ व ब वर्गीकृत क्षेत्रे वगळता इतर क्षेत्रातील पात्र मोठ्या उद्योगांना गुंतवणूक कालावधीत जमीन संपादन करण्यासाठी(असाईनमेंट, लीज व विक्री प्रमाणपत्रासह) व मुदत कर्जासाठी मुद्रांक शुल्कातून १०० टक्के सूट देण्यात येईल. मात्र अ व ब क्षेत्रातील फक्त माहिती तंत्रज्ञान व जैव तंत्रज्ञान उद्यानातील व माहिती तंत्रज्ञान / जैव तंत्रज्ञान पात्र घटकांना मुद्रांक शुल्क सूट देण्यात येईल. तसेच सामुहिक प्रोत्साहन योजना २००७ अंतर्गत पात्र ठरविलेल्या घटकांना सदर योजनेत स्पष्ट केल्याप्रमाणे गुंतवणूक कालावधीत मुद्रांक शुल्क सूट अनुज्ञेय असेल.

vi) वरील प्रोत्साहनांव्यतिरिक्त अ व ब वर्गीकृत क्षेत्रे वगळता इतर क्षेत्रातील पात्र नवीन उद्योग घटकांना पात्रता कालावधीकरीता विद्युत शुल्क देण्यापासून सूट देण्यात येईल. मात्र अ व ब क्षेत्रातील पात्र १००% मोठे निर्यातक्षम उद्योग, पात्र मोठे माहिती तंत्रज्ञान घटक आणि जैव तंत्रज्ञान घटकांना विद्युत शुल्कातून ७ वर्षे सूट अनुज्ञेय राहील.

३.३ सुक्ष्म, लघू व मध्यम उपक्रमांना प्रोत्साहने –

सुक्ष्म, लघू व मध्यम उपक्रम आर्थिकदृष्ट्या सक्षम व्हावेत म्हणून सामूहिक प्रोत्साहन योजनांतर्गत एकत्रित आर्थिक सवलती देण्यास शासन मान्यता देत असून अशा सर्व प्रोत्साहनांची एकूण मर्यादा ही खालील तक्त्यातील मर्यादा व खालील अटी व शर्तीच्या अधिन राहून असेल. ---

तालुका / क्षेत्र निहाय वर्गीकरण	अनुज्ञेय भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत प्रोत्साहनाची आर्थिक मर्यादा (%)	पात्रता कालावधी (वर्षे)
अ	--	७
ब	२०	७
क	४०	७
ड	७०	१०
ड +	८०	१०
विना उद्योग जिल्हे	९०	१०
नक्षलग्रस्त क्षेत्र	१००	१०

i) दरवर्षी देण्यात येणारी प्रोत्साहने ही एकूण प्रोत्साहने व पात्रता कालावधी यांच्या प्रमाणात असतील.

ii) राज्यातील अ वर्गीय तालुके वगळता, इतर भागातील पात्र घटकांना त्यांनी उत्पादन केलेल्या पात्र उत्पादनांवर (फिनीशड प्रोडक्ट) स्थानिक विक्रीवरील मूल्यवर्धित कर वजा इनपुट टॅक्स क्रेडीट किंवा शून्य यापैकी जे जास्त असेल तेवढा मूल्यवर्धित कर अधिक केंद्रीय विक्रीकर अधिक इनपुट टॅक्स क्रेडीटच्या २० टक्के ते १०० टक्के इतक्या मर्यादेपर्यंत औद्योगिक अनुदान दरवर्षी देणे अनुज्ञेय असेल. अनुज्ञेय सवलती कोणत्या क्षेत्रासाठी किती प्रमाणात असतील याबाबतचा तपशील नवीन सामूहिक प्रोत्साहन योजनेच्या शासन निर्णयात समाविष्ट करण्यात येईल.

iii) विदर्भ, मराठवाडा, उत्तर महाराष्ट्र या विभागातील तसेच कोकण भागातील रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग या जिल्हयातील (अ वर्गीकृत तालुके वगळता) नवीन सूक्ष्म, लघु व मध्यम पात्र उद्योग घटकांना विद्युत देयकापोटी रु. १/- प्रति युनिट व राज्याच्या इतर भागात (अ वर्गीकृत तालुके वगळून) रु. ०.५० प्रति युनिट या दराने उत्पादनाच्या दिनांकापासून तीन वर्षासाठी अनुदान देणे अनुज्ञेय राहील.

iv) राज्यातील अ व ब तालुके वगळता, इतर भागातील पात्र उद्योग घटकांना, पात्रता कालावधींसाठी त्यांनी स्थिर भांडवली मालमत्ता संपादन करण्याकरिता घेतलेल्या मुदत कर्जावर ५ टक्के पर्यंत व्याज अनुदान संबंधित पात्र घटकाने त्या त्या वर्षासाठी वापरलेल्या व भरलेल्या वीज देयकांच्या रक्कमेच्या मर्यादेपर्यंत अनुज्ञेय राहील.

v) राज्यातील अ वर्ग तालुके वगळता इतर भागातील अन्न प्रक्रिया उद्योगावर भर देण्याच्या दृष्टीकोनातून वरील तक्त्यात दर्शवलेल्या भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत द्यावयाच्या प्रोत्साहनाच्या आर्थिक मर्यादेपेक्षा अतिरिक्त १० टक्के औद्योगिक विकास अनुदान देण्यात येईल आणि पात्रता कालावधीत १ वर्षाची वाढ करण्यात येईल.

vi) राज्यातील पात्र घटकांच्या ऊर्जा लेखा परीक्षण आणि पाणी लेखा परीक्षणासाठी झालेल्या एकूण खर्चाच्या ७५ टक्के व जास्तीत जास्त अनुक्रमे रु.२ लाख आणि रु.१ लाख इतका परतावा अनुज्ञेय राहील. हे लेखा परीक्षण निवड केलेल्या यादीतील संस्थांकडून करण्यात येईल. तसेच वीज आणि पाणी बचत करण्याच्या संदर्भात उद्योग घटकाने खरेदी केलेल्या यंत्रसामुग्रीच्या किंमतीच्या ५० टक्के व जास्तीत जास्त प्रत्येकी रु.५ लाख इतक्या मर्यादेपर्यंत परतावा अनुदान अनुज्ञेय राहिल व या अनुदानाचा समावेश एकूण पात्र प्रोत्साहन रकमेच्या आर्थिक मर्यादेत असेल.

vii) सुक्ष्म**,** लघू व मध्यम उपक्रमांचा दर्जा वाढ व स्पर्धात्मकतेसाठी गुणवत्ता प्रमाणपत्र, संशोधन व विकास कार्यक्रम, तंत्रज्ञान वृध्दी ,प्रदूषणमुक्त- उत्पादन उपाययोजना व पेटंट रजिस्ट्रेशन, इत्यादीसाठी देय असलेली प्रोत्साहने सुधारीत करुन पुढे चालू ठेवण्यात येतील.

viii) वरील प्रोत्साहनांव्यतिरिक्त अ व ब वर्गीकृत तालुके वगळता इतर तालुक्यातील पात्र सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना गुंतवणूक कालावधीत जमीन संपादन करण्यासाठी (असाईनमेंट, लीज व विक्री प्रमाणपत्रासह) व मुदत कर्जासाठी मुद्रांक शुल्कातून १०० टक्के सूट देण्यात येईल. मात्र अ व ब क्षेत्रातील फक्त माहिती तंत्रज्ञान व जैव तंत्रज्ञान उद्यानातील पात्र घटकांना १०० टक्के मुद्रांक शुल्कातून सूट देण्यात येईल. तसेच सामुहिक प्रोत्साहन योजना २००७ अंतर्गत पात्र ठरविलेल्या घटकांना सदर योजनेत स्पष्ट केल्याप्रमाणे गुंतवणूक कालावधीत मुद्रांक शुल्क सूट अनुज्ञेय असेल.

x) या याव्यतिरिक्त, अ व ब वर्गीकृत तालुके वगळता, इतर क्षेत्रातील पात्र नवीन सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना पात्रता कालावधीकरिता विद्युत शुल्क देण्यापासून सूट देण्यात येईल. मात्र अ व ब क्षेत्रातील १००% निर्यातक्षम लघु व मध्यम उपक्रम आणि पात्र माहिती तंत्रज्ञान व जैव तंत्रज्ञान घटकांना विद्युत शुल्कातून ७ वर्षासाठी सूट अनुज्ञेय राहील.

x) सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमाच्या अस्तित्वासाठी आणि त्यांच्या वाढीसाठी वेळेवर व पुरेसे आणि माफक दराने आर्थिक सहाय्य उपलब्ध होणे आवश्यक आहे. स्वतंत्रपणे केलेल्या पत निर्धारणामुळे वित्तीय संस्थांना सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांची पतपात्रता ठरविण्यास मदत होईल. त्यासाठी शासनाकडून सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमाच्या पत निर्धारणामध्ये अधिक प्रोत्साहने देण्यासाठी, स्वतंत्र योजना आखण्यात येत आहे.

३.४ उपरोक्त परिच्छेद ३.१, ३.२ व ३.३ मधील विविध वित्तिय (फिस्कल) आणि इतर (नॉन फिस्कल) सवलती विचारात घेवून सध्या अस्तित्वात असलेल्या सामूहिक प्रोत्साहन योजना-२००७ मध्ये आवश्यक त्या सुधारणा स्वतंत्रपणे शासन निर्णयान्वये करण्यात येत आहेत.

४. महाराष्ट्राचे माहिती तंत्रज्ञान व माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यभूत सेवा धोरण, २००९ मधील परिच्छेद ३ (३) मध्ये खालील सुधारणा करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

"पात्र माहिती तंत्रज्ञान / माहिती तंत्रज्ञान सेवा घटकांना सामूहिक प्रोत्साहन योजनेशी सांगड न घालता, विद्युत शुल्क अदा करण्यातून सूटीचा कालावधी , अ आणि ब वर्गीकृत तालुका / क्षेत्रातील घटकांना १० वर्ष आणि क, ड, ड+ वर्गीकृत तालुक्यातील आणि विना उद्योग जिल्हयांतील घटकांकरीता १५ वर्ष असा राहील."

५. औद्योगिक विकासाला चालना देण्यासाठी पायाभूत सुविधा निर्माण करणे :-

५.१ राज्यात औद्योगिक विकासासाठी अत्यावश्यक पायाभूत सुविधा निर्माण करण्यासाठी सुरुवातीला रू. ५०० कोटीचा निधी उपलब्ध करुन देण्यास शासन याव्दारे मान्यता देत आहे. सदर निधीसाठी स्वतंत्र लेखाशिर्ष उघडून त्या अंतर्गत आवश्यक ती अर्थसंकल्पीय तरतूद करण्यात येईल. सदर निधीचे प्रशासन व नियंत्रण मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखालील सुकाणू समिती मार्फत करण्यात येईल.

५.२ महाराष्ट्र औद्योगिक पायाभूत सुविधांच्या विकासाकरीता सुकाणू समिती -

महाराष्ट्र औद्योगिक पायाभूत सुविधांच्या विकासाकरीता, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र विद्युत निर्मीती कंपनी इत्यादी विविध संस्थांकडून उभारण्यात येत असलेल्या पायाभूत सुविधांचे नियोजन एकत्रितपणे करण्याच्या उद्देशाने, मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली "महाराष्ट्र औद्योगिक पायाभूत सुविधा विकास समिती" (Committee on Industrial Infrastructure Development for Maharashtra) अशी सुकाणू समिती गठीत करण्यास शासन याव्दारे मान्यता देत आहे.

सदर समितीची संरचना व कार्यक्षेत्र पुढीलप्रमाणे राहील.

१. मुख्य सचिव	-	अध्यक्ष
२. प्रधान सचिव (उद्योग)	-	सदस्य
३. प्रधान सचिव (वित्त)	-	सदस्य
४. प्रधान सचिव (नियोजन)	-	सदस्य

५. सचिव, पाटबंधारे विभाग	-	सदस्य
६. सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग	-	सदस्य
७. महानगर आयुक्त ,मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण	-	सदस्य
८. मुख्य कार्यकारी अधिकारी ,महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी	-	सदस्य
९. व्यवस्थापक, महाराष्ट्र विद्युत निर्मीती कंपनी	-	सदस्य
१०. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ	-	सदस्य
११. विकास आयुक्त(उद्योग), उद्योग संचालनालय	-	सदस्य
१२. उप सचिव , उद्योग विभाग	-	सदस्य सचिव

५.२.१ सुकाणू समितीचे कार्यक्षेत्र

सदर समितीकडून राज्यातील महत्वाच्या पायाभूत सुविधा प्रकल्पांना मंजूरी देण्याची आणि निधीचे व्यवस्थापन करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.

५.२.२ अंमलबजावणीचा आढावा व संनियंत्रण

उपरोक्त समितीव्दारे मंजूर करण्यात आलेल्या प्रकल्पांच्या अंमलबजावणीचा आढावा व संनियंत्रण सामूहिक प्रोत्साहन योजनांतर्गत राज्यपातळीवरील समिती करेल, व याबाबतचा अहवाल वेळोवेळी मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील सदर सुकाणू समितीला सादर करेल.

५.३ विविध राज्य आणि स्थानिक प्राधिकरणांव्दारे प्रदर्शन व व्यापारी केंद्रे विकसीत करणे.

विविध राज्य आणि स्थानिक प्राधिकरणांव्दारे विकसित करण्यात येत असलेल्या प्रदर्शन व व्यापारी केंद्रे उदा. पुणे-नाशिक मार्गावरील मोशी येथील आंतरराष्ट्रीय प्रदर्शन व व्यापारी केंद्र, औरंगाबाद शहराजवळील शेंद्रे औद्योगिक वसाहतीमधील प्रदर्शन व व्यापारी केंद्र आणि नागपूर येथील अंबाझरी उद्यानाजवळील व्यापारी केंद्र इत्यादींना राज्य शासनाकडून आवश्यक सहाय्य पुरविण्यास शासन याव्दारे तत्त्वत: मान्यता देत आहे. यासाठी आवश्यक त्या निधीची तरतूद व त्याचे नियोजन तसेच सहाय्य पुरविण्याची कार्यपध्दती विकास आयुक्त (उद्योग) स्वतंत्रपणे निर्गमित करतील.

५.४ हवाई वाहतूक या पायाभूत सुविधा अंतर्गत हेलिपॅडस उभारणे.

मोठया औद्योगिक विकास क्षेत्रामध्ये हवाई वाहतूक या पायाभूत सुविधांमध्ये गतीशीलता आणण्यासाठी हेलीपॅड उभारण्यास शासन याव्दारे तत्त्वत: मान्यता देत आहे. या संदर्भातील आवश्यक त्या कार्यपध्दतीचे अवलंबन मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ करतील.

६. औद्योगिक वापरासाठी अधिक क्षेत्र उपलब्ध करुन देणे.

औद्योगिक वापरासाठी अधिक क्षेत्र उपलब्ध करुन देण्यासाठी पुढीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यात येतील-

६.१ औद्योगिक क्षेत्रातील चटई क्षेत्र निर्देशांकात वाढ करणे

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ क्षेत्रातील आणि नवीन सहकारी औद्योगिक वसाहतीमधील मुळ चटई क्षेत्र निर्देशांकापेक्षा अतिरिक्त ०.५ पर्यंत चटई क्षेत्र निर्देशांक अधिमूल्य आकारुन देण्याची तरतूद करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. या संदर्भात आवश्यक ती तरतूद संबंधीत नियोजन प्राधिकरणांच्या विकास नियंत्रण नियमावलीत करण्याची वैधानिक कार्यवाही स्वतंत्रपणे करण्यात येईल.

६.२ एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र विकसित करण्यासाठी योजना

केंद्र शासनाच्या विशेष आर्थिक क्षेत्र अधिनियम २००५ अंतर्गत राज्यांमध्ये अनेक विशेष आर्थिक क्षेत्रे अधिसूचित करण्यात आली असून जागतिक बाजारपेठेतील प्रतिकूल परिस्थिती तसेच विविध अन्य कारणामुळे काही विशेष आर्थिक क्षेत्रे ना-अधिसूचित करण्यात आली आहेत किंवा मंजूरी नंतर मागे घेण्यात आली आहेत. परिणाम स्वरुप औद्योगिक वापर न होवू शकलेल्या अशा जमिनींचा उपयोग औद्योगिक वापरासाठी करणे सुलभ व्हावे म्हणून सदर ना-अधिसूचित झालेल्या किंवा मंजूरीनंतर मागे घेण्यात आलेल्या विशेष आर्थिक क्षेत्राखालील जमीनी औद्योगिक विकासाकरीता उपलब्ध होण्यासाठी तसेच सुनियोजित औद्योगिक विकास साधण्यासाठी सोबतच्या औद्योगिक धोरणातील अनुसूची 'अ' मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे स्वतंत्र योजना राबविण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. यासंदर्भात आवश्यक ती तरतूद संबंधित नियोजन प्राधिकरणांच्या विकास नियंत्रण नियमावलीत करण्याची वैधानिक कार्यवाही स्वतंत्रपणे करण्यात येईल. त्याचप्रमाणे एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र घोषित करण्यासंबंधी सविस्तर अटी व शर्ती आणि मार्गदर्शक तत्वे शासनाकडून स्वतंत्रपणे विहीत करण्यात येतील.

७. गुंतवणूकदारांसाठी सोयी सुविधा उपलब्ध करुन देणे :-

गुंतवणूकदारांसाठी प्रोत्साहने व सोयी सुविधा उपलब्ध करुन देण्यासाठी, प्रधान सचिव (उद्योग) यांच्या अधिपत्याखाली एक स्वतंत्र एकात्मिक कक्ष स्थापन करण्यास शासन याव्दारे मान्यता देत आहे.

सदर एकात्मिक कक्षाकडून राज्यात गुंतवणूक आकर्षित करण्याकरिता राज्य सरकारच्या गुंतवणूक प्रोत्साहने व सोयी सुविधांची माहिती गुंतवणूकदारांना उपलब्ध करुन देण्यात येईल. त्याअंतर्गत खालील तसेच इतर अनुषंगिक बाबींवर विचार करण्यात येईल ---

i) गुंतवणूकीत वाढ तसेच गुंतवणूक वाढीसाठी कार्यक्रमांचे नियोजन व सहभाग आणि या प्रयोजनार्थ परिपूर्ण माहितीची निर्मीती व प्रचार.

ii) मार्गदर्शक सेवेच्या माध्यमातून मदत, वेब- बेस्ड पोर्टलचे व्यवस्थापन, विविध शासकीय विभागांबरोबर समन्वय.

iii) प्रकल्प सल्लागार सेवा

iv) गुंतवणूक वाढीसाठी कक्ष

v) गुंतवणूकीनंतरच्या सेवासाठी कक्ष

vi) विदेशी गुंतवणूकदारांसाठी कक्ष

vii) अर्थ व सांख्यिकी माहिती कक्ष

उपरोक्त एकात्मिक कक्षाच्या उभारणीसाठी आवश्यक साधनसामुग्री व मनुष्यबळ तसेच सल्लागारांची आवश्यकता इत्यादीच्या मंजूरीबाबत स्वतंत्र आदेश उद्योग विभागाकडून निर्गमित करण्यात येतील.

८. कुशल मनुष्यबळ उपलब्ध करुन देणे--

मा. पंतप्रधान यांच्या अध्यक्षतेखाली कौशल्य विकासासाठी गठीत करण्यात आलेल्या राष्ट्रीय परिषदेच्या अनुषगांने विशिष्ट कुशल तंत्रज्ञानाची गरज, त्याची मागणी व पुरवठा यातील तूट निश्चित करण्याकरिता उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग तसेच औद्योगिक संघटना यामध्ये समन्वय साधण्यासाठी प्रधान सचिव (उद्योग) यांच्या अधिपत्याखाली, "कौशल्य विकास आणि वृध्दी कक्ष" (Skill Development and Enhancement Cell) स्थापन करण्यास शासन याव्दारे मान्यता देत आहे.

सदर कक्षामध्ये खालील अधिकारी / भागधारक यांचा अतर्भाव असेल.

१. प्रधान सचिव (उद्योग)

२. प्रधान सचिव (उच्च व तंत्रशिक्षण)

३. विकास आयुक्त (उद्योग)

४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ.

५. चेअरमन, फेडरेशन ऑफ इंडियन चेंबर्स ऑफ कॉमर्स ऍन्ड इंडस्ट्री (फिक्की)

६. चेअरमन, कनफेडरेशन ऑफ इंडियन इंडस्ट्री (सिआयआय)

७. विदर्भ व मराठवाडा विभागातील उद्योजकांच्या संघटनांचे अध्यक्ष

८. संचालक, उच्च व तंत्रशिक्षण

९. संचालक, व्यवसाय व प्रशिक्षण

१०. उप सचिव , उद्योग विभाग

सदर कक्षाचे कार्यक्षेत्र पुढीलप्रमाणे राहील-

अ) महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र यास औद्योगिक घटकांच्या मागणीनुसार प्रशिक्षण देण्यासंदर्भात अधिक मजबूत करण्यासाठी आवश्यक ती उपाययोजना करणे.

ब) औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था व इतर व्यवसायीक प्रशिक्षण संस्थाना कुशल कामगारांची तूट निश्चित करण्याकामी प्रस्तावित करणे.

क) औद्योगिक संघटनांना उद्योग घटकांमध्ये औद्योगिक घटकांच्या गरजेनुसार प्रशिक्षण देण्यासाठी उद्युक्त करणे.

ड) उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या मदतीने उद्योग संचालनालयामार्फत कुशल मनुष्यबळांच्या निर्मीतीचे लक्ष गाठण्यासाठी ठोस पाऊले उचलणे.

९. सामाईक सुविधा केंद्र - नवीन योजनांतर्गत योजना

राज्यातील औद्योगिकदृष्ट्या अविकसीत क्षेत्रातील छोट्या समूहांना नवीन योजनांतर्गत योजनेव्दारे समूह विकास होण्याच्या दृष्टीकोनातून सामूहिक सुविधा केंद्र (कॉमन फॅसिलीटी सेंटर- सीएफसी) या योजना अस्तित्वात आणण्यास शासन याव्दारे मान्यता देत आहे.

यासंबंधात मान्यता प्राप्त सामायिक सुविधा केंद्राना संयंत्र व यंत्रसामुग्रीवरील खर्चाच्या ७० टक्के इतके आर्थिक सहाय्य राज्य शासनाकडून अनुदानाच्या स्वरुपात देण्यात येईल. १०० टक्के सूक्ष्म उपक्रम असणाऱ्या उपक्रमांकरिता किंवा ५० टक्के महिला प्रचालित सूक्ष्म उपक्रमाकरीता, हे अनुदान ८० टक्क्यांपर्यंत वाढविण्यात येईल. सविस्तर प्रकल्प अहवाल (डीपीआर) तयार करण्यासाठी आणि सामाईक सुविधा केंद्र उभारण्यासाठी मिळणारे अनुदान प्रति समूह जास्तीत जास्त रुपये ५ कोटी इतके मर्यादित राखण्यात येईल. (प्रकल्प खर्चात जमीन, इमारत, संयंत्र आणि यंत्रसामुग्री व कार्यान्वयन -पूर्व खर्चाचा समावेश असेल.)

या प्रयोजनासाठी गठीत करण्यात आलेल्या विशेष हेतु संस्थांना (Special Purpose Vehicle) सहाय्य देण्यात येईल. सामुहिक प्रोत्साहन योजना अंतर्गत निश्चित केल्याप्रमाणे ड, ड + क्षेत्र, विना उद्योग जिल्हे आणि नक्षलग्रस्त भागात स्थापित करण्यात येणारी सामाईक सुविधा केंद्रे नवीन राज्य सामाईक सुविधा सहाय्य योजनेंतर्गत राज्याचे सहाय्य मिळण्यास पात्र असतील.

सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक ती कार्यपध्दती स्वतंत्रपणे शासन निर्णयान्वये निर्गमित करण्यात येईल.

१०. आजारी उद्योग घटकांचे पुनर्वसन, अभय योजना व बंद घटकांकडून प्रोत्साहनांची वसूली

१०.१ आजारी उद्योग घटकांचे पुनर्वसन

आजारी उद्योग घटकांचे पुनर्वसन करण्याच्या संदर्भात रिझर्व बँकेच्या मार्गदर्शक सूत्रानुसार पुनरुज्जीवनक्षम आजारी घटकांना जर संबंधित वित्तीय संस्थेनी त्यांचे पुनर्वसन करण्यास सुरुवात केली असेल तर त्यांनी शासनाला देय असलेल्या रकमेच्या परतफेडीसाठी पुढील ५ वर्षाकरिता फेर आखणी करण्यात येईल आणि त्यावर दरवर्षी ७ टक्के दराने सरळ व्याज आकारण्यात येईल. अशी योजना शासन निर्णय उद्योग ऊर्जा व कामगार विभाग क्र. एसआयसी-२००७/(१/०७)/ उद्योग-१०, दिनांक ३० मार्च, २००७ अन्वये अस्तित्वात आली असून सदर शासन निर्णयातील परिच्छेद १) व २) येथील तरतुदी यापुढेही चालू ठेवण्यास शासन याद्वारे मान्यता देत आहे.

१०.२ पुनरुज्जीवनक्षम नसलेल्या व बंद घटकांसाठी अभय योजना :-

सोबतच्या धोरणातील परिच्छेद १३.२ मध्ये नमूद केलेल्या पुनरुज्जीवनक्षम नसलेल्या व बंद घटकांसाठी अभय योजनेस १ वर्षाच्या कालावधीसाठी व योग्य वाटल्यास त्यास मुदतवाढ देण्यास शासन याद्वारे मान्यता देत आहे.

या संदर्भातील स्वतंत्र कार्यकारी आदेश निर्गमित करण्यात येईल.

१०.३ बंद घटकांकडून प्रोत्साहनांची वसूली -

सामूहिक प्रोत्साहन योजनेखाली ज्या घटकांनी प्रोत्साहानांचा लाभ घेतला आहे आणि जे घटक पात्रता प्रमाणपत्र कालावधी / कार्य कालावधी मध्ये बंद पडले आहेत त्यांच्याकडून बंद असलेला कालावधी व एकूण कालावधी (पात्रता प्रमाणपत्र कालावधी अधिक कार्य कालावधी) च्या प्रमाणात प्रोत्साहनांची वसुली करण्यास शासन याव्दारे मान्यता देत आहे. या संदर्भात स्वतंत्रपणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येईल.

११. मुंबई महानगर प्रदेश औद्योगिक स्थान निश्चयन धोरणामध्ये सुधारणा करणे

मुंबई महानगर प्रदेश औद्योगिक स्थान निश्चयन धोरणात अनुसूची-१ मध्ये मुंबई महानगर प्रदेशामध्ये परवानगी दिलेल्या प्रदूषण न करणाऱ्या, उच्च तंत्रज्ञान किंवा उच्च मुल्यवर्धित उद्योगांची यादी

देण्यात आली आहे. या धोरणात, मुंबई महानगर प्रदेश क्षेत्रातील उपक्रमांच्या बदलत्या गरजा विचारात घेवून त्यामध्ये त्याचे पुनर्विलोकन करुन योग्य ती सुधारणा करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

या संदर्भात उद्योग ऊर्जा व कामगार विभागाकडून स्वतंत्रपणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येईल.

१२. स्वामित्व धन आणि बिगर कृषी करातून सूट देणे:-

औद्योगिक क्षेत्रातील जमीनीच्या विकासाकरिता गौण खनिजांच्या उत्खननावरील स्वामित्व धन आणि बिगर कृषी करातून सूट यापुढेही महसूल विभागाचा शासन निर्णय क्रमांक: गौक्षनि-१०/०३०७/प्र.क्र.५७/ख, दिनांक ०७/०१/२०११ व शासन परिपत्रक क्रमांक एनएए-१०६६/१२०२७/सी-२, दिनांक २९/०३/१९७५ यानुसार चालू ठेवण्यास शासन याद्वारे मान्यता देत आहे.

१३. 'ग्रोथ सेंटर' स्थापन करण्याच्या संदर्भात निर्गमित करण्यात आलेला, उद्योग उर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णय क्र. आयडीसी-२१८८/ (११३२४)/ उद्योग-१४ दि.८/११/१९८८ कालबाहय ठरल्याने सदर शासन निर्णय रद्द करण्यात येत आहे.

१४. औद्योगिक विकासाकरीता मुंबई कुळ वहिवाट आणि कृषी जमीन अधिनियम १९४८ मध्ये सुधारणा करणे –

मुंबई कुळवहिवाट आणि कृषी जमीन अधिनियम १९४८ मध्ये खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्याचा शासनाने तत्वत: निर्णय घेतला आहे

अ. संपादन केलेल्या जमीनीचा ज्या कालावधीत खराखुरा औद्योगिक वापर करावयाचा आहे तो कालावधी १५ वर्षे ऐवजी ५ वर्षे इतका करणे.

ब. मुंबई कुळवहिवाट आणि कृषी जमीन अधिनियम १९४८ खाली विकास आयुक्त (उद्योग) यांच्या परवानगीशिवाय खऱ्याखुऱ्या औद्योगिक वापरासाठी जमिनीचा क्षेत्राची कमाल मर्यादा १० हेक्टर ऐवजी ५ हेक्टर इतके ठेवणे.

उपरोक्त सुधारणा करण्याकामी विहीत कार्यपध्दतीचे अवलंब करुन पुढील आवश्यक ती कार्यवाही महसूल व वन विभागाकडून करण्यात यावी.

१५. धोरणाचा कालावधी :-

महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण - २०१३ चा कालावधी १ एप्रिल, २०१३ ते ३१ मार्च, २०१८ पर्यंत राहील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१३०५०७१४५६५३३५१० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सही/-
मनु कुमार श्रीवास्तव
प्रधान सचिव (उद्योग)

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे प्रधान सचिव
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
४. मा.मंत्री (उद्योग) यांचे खाजगी सचिव
५. मा.राज्यमंत्री (उद्योग) यांचे खाजगी सचिव
६. मा.मंत्री (सर्व) व मा. राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव
७. मा. विरोधी पक्ष नेता, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
८. मा. विरोधी पक्ष नेता, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
९. मा. मुख्य सचिव
१०. शासनाचे सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव/ सचिव
११. विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग / औरंगाबाद विभाग / पुणे विभाग / नाशिक विभाग / अमरावती विभाग / नागपूर विभाग.
१२. विकास आयुक्त (उद्योग), उद्योगसंचालनालय, मुंबई.
१३. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई.
१४. सर्व जिल्हाधिकारी
१५. उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाच्या नियंत्रणाखालील महामंडळे/ शासकीय उपक्रम यांचे व्यवस्थापकीय संचालक/ मुख्य कार्यकारी अधिकारी
१६. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई.

१७. उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागातील सर्व अधिकारी/ कार्यासने
१८. उद्योग सह संचालक / अधिक्षकीय उद्योग अधिकारी, मुंबई प्राधिकरण विभाग/ कोकण विभाग/पुणे/नाशिक/अमरावती/औरंगाबाद/ नागपूर.
१९. महाव्यवस्थापक, जिल्हा उद्योग केंद्र (सर्व)
२०. निवड नस्ती (उद्योग-२)

MAHARASHTRA INDUSTRIAL POLICY – 2013

Policy at a Glance

The Industrial Policy, 2013 focuses on the following:

1. Increased focus on less developed regions of the state to bring them on par with mainstream industrial development
2. Customized package of incentives for Ultra Mega and Mega Industrial Investment
3. Holistic approach to MSME development
4. Initiatives to encourage employment-intensive industries
5. Path-breaking initiatives for investor facilitation and ease of doing business
6. Optimal utilization of land for industrial development
7. Strengthening of industrial infrastructure
8. Assistance to unviable sick units for easy exit and to viable sick units for revival
9. Incentives to bring about sustainable industrial development

1. Preamble

1.1. Background

With increasing globalization, the impetus is on setting up and running manufacturing facilities which are cost competitive. India with its factor endowments, availability of skilled labour and developing infrastructure, has constantly improved its attractiveness as a global manufacturing destination. In view of this development, Government of India has set an ambitious target of increasing India's manufacturing sector share to 28 per cent of GDP by 2022[1] from the existing share of 16 per cent (2009-10).

1.2. Maharashtra: The preferred industrial investment destination

Maharashtra is one of the largest states in India, both in terms of area and population. The state continues its predominant position as an industrial and services centre, with Mumbai as the commercial and financial capital of the country. Maharashtra continues to be one of the foremost states in the country, in terms of investment and economic growth. During the period from 2005-06 to 2009-10, the state's Gross State Domestic Product (GSDP)[2] grew at a Compound Annual Growth Rate of 16.8 per cent and accounted for 14.7 per cent of the country's Gross Domestic Product in 2009-10.

---

[1] National Manufacturing Policy Discussion Paper, 2010
[2] At current prices

The state has been a preferred investment destination for both domestic and foreign companies because of the availability of skilled manpower, enabling infrastructure and socio-economic development. In 2009-10, the manufacturing sector[3] accounted for around 21.4 per cent of GSDP (at current prices). Maharashtra has been a pioneer in many of the policy initiatives that support manufacturing sector and the State Government recognizes that manufacturing is a key driver of state's economic growth.

The state's current Industrial, Investment and Infrastructure Policy announced on *12th February, 2007,* has been successful in attracting substantial industrial investment. Since 2005, total industrial investment in Maharashtra has witnessed a three-fold increase primarily attributed to the Mega Projects Policy, which has succeeded in attracting more than Rs. 2.8 lakh crore worth of investment in manufacturing sector.

The manufacturing sector during this policy period grew by 11.8 per cent, surpassing its policy growth target of 10 per cent. Traditional manufacturing sectors such as steel, auto & engineering, and chemicals have been the mainstay of industrial investment in the state. During the 2006 policy period, auto and engineering accounted for 27 per cent share of industrial investment[4], while chemicals and steel followed with 23 per cent and 15 per cent share respectively.

For Maharashtra to retain its leading position in industrial investment, the State Government will look to leverage its strengths in attracting mega investment. Differential incentives will be provided to industrially underdeveloped regions, to promote balanced regional development.

The state's focus will be on creating a hassle-free environment for investors during the entire investment cycle, be it before, during or after their investment. At the same time, the State Government also recognizes the challenges it faces in terms of making sufficient land available for industrial use, ensuring adequate power and water for industrial purposes, building critical infrastructure in terms of roads, ports, airports, railroads and bridging skill gaps etc. Steps will be taken to strengthen the supporting industrial infrastructure aimed at bringing other regions of the state functionally closer to growth centers such as Mumbai and Pune. Special impetus is intended to be given for cluster development, competitiveness-enhancing measures, and fiscal incentives for the holistic development of MSMEs.

The State Government is *fully committed to faster, sustainable, inclusive and balanced regional growth, to accelerate creation of employment opportunities* and improve overall competitiveness of local industry.

The country's first National Manufacturing Policy was recently approved. One of the key instruments to catalyze the growth of manufacturing will be

[3] Industrial sector excluding construction and electricity
[4]Industrial Entrepreneurs' Memorandum

establishment of National Investment and Manufacturing Zones (NIMZs) which will be developed in the nature of green field industrial townships, benchmarked with the best manufacturing hubs in the world. As an equal partner in the implementation of this policy, Maharashtra would lead and leverage this policy by setting up NIMZs along the Delhi-Mumbai Industrial Corridor (DMIC) and in other parts of the state.

2. Vision, mission, objectives and targets

2.1. Vision

"Maharashtra - a globally competitive manufacturing destination that promotes faster sustainable investment and inclusive growth"

2.2. Mission

To place Maharashtra amongst the most preferred investment destinations in Asia, for global investors, through aggressive promotional strategies combined with developing a globally competitive and sustainable investment environment, thereby making Maharashtra as one of the most favoured **economic magnets and centres of unlimited attractions**.

2.3. Policy Objectives

The objectives of the Industrial Policy , 2013 are:

- To retain Maharashtra's leadership position in industrial investment within the country
- To further accelerate investment flow to industrially underdeveloped regions of the state
- To create more employment opportunities

2.4. Policy Targets

In line with the policy objectives, the Government has set the following targets under the Industrial Policy , 2013 :

- To achieve manufacturing sector growth rate of 12-13 per cent per annum
- To achieve manufacturing sector share of 28 per cent of state GDP
- To create new jobs for 2 million persons
- To attract investment of Rs. 5 lakh crore (Rs. 5 trillion)

2.5. Policy Validity

This Policy will be valid up to March 31st, 2018.

3. Strategies

The state will adopt appropriate strategies to achieve the policy objectives and targets through a combination of both fiscal and non-fiscal interventions.

3.1. Strategies to achieve manufacturing sector growth of 12-13 per cent per annum and share of 28 per cent of GSDP

i. Continue to encourage mega investment
ii. Make land available for industrial development
iii. Improve industrial infrastructure throughout the state
iv. Increase investment flow to industrially underdeveloped regions
v. Improve investor facilitation and ease of doing business
vi. Develop skilled manpower

3.2. Strategies to create 2 million jobs

i. Renew focus on MSME
ii. Offer additional incentives to employment-intensive Mega units
iii. Leverage state and central skill development schemes
iv. Assist unviable sick units with exit and viable sick units with rehabilitation
v. Consider Agro Processing as a thrust sector

4. Infrastructure: The Growth Engine

For integrated industrial and economic development, it is vital to provide a conducive environment encompassing adequate physical, industrial and communication infrastructure. For Maharashtra to retain its position as the foremost investment destination, the State will undertake specific measures for improvement of infrastructure.

4.1. Leveraging DMIC and Secondary Growth Corridors

The Delhi-Mumbai Industrial Corridor (DMIC) is a mega infrastructure project, which is expected to cover an overall length of 1,483 km between Delhi and Mumbai. About 17 per cent of its Project Influence Area is in Maharashtra, covering approximately 20 per cent area and 26 per cent population of the state. A band of 150 km on either side of the freight corridor has been identified as the

Influence Region for industrial development. The major districts covered under the corridor will be Mumbai Suburban, Mumbai, Thane, Nashik, Pune, Aurangabad, Ahmednagar, Dhule, Nandurbar and Raigad.
Under DMIC, the State Government will undertake the following development initiatives:

a) Mega Industrial Park at Shendra - Bidkin, Dist. Aurangabad
b) Exhibition cum Convention Centre at Additional Shendra, Dist. Aurangabad
c) Dighi Industrial Area, Dist. Raigad
d) Mega Industrial Park at Sinnar, Dist. Nashik
e) Multi-Modal Logistics Park at Talegaon, Dist. Pune
f) Mega Industrial Park at Dhule, Dist. Dhule
g) Facilitate DMICDC to set up the following gas-based power projects-
    i. 1000 MW Gas based Power Plant at Vile Bhagad, Dist. Raigad
    ii. 1000 MW Gas based Power Plant at Indapur, Dist. Pune

Secondary Growth Corridors:

Leveraging the DMIC, State Government will strategically create the following secondary growth corridors along national and major state highways.

A. Mumbai –Nashik- Aurangabad- Amaravati- Nagpur
B. Mumbai – Pune-Satara-Sangali- Solapur
C. Mumbai – Ratnagiri - Sindhudurg

These secondary corridors will bring industrially underdeveloped areas of Vidarbha, Marathwada and Konkan functionally closer to growth centres like Mumbai and Pune.

Additional emphasis will be on the development of Food and Agro Processing, Engineering and Electronics, and support industries such as Logistics and Warehousing.

4.2. Committee on Industrial Infrastructure Development for Maharashtra (CIID)

Multiple state-level nodal agencies namely, MIDC, MMRDA, MSRDC, PWD, Irrigation, MAHAGENCO, etc are involved in infrastructure planning and

development. To synchronise their efforts in an integrated manner so as to plan and create necessary industrial infrastructure, the Committee on Industrial Infrastructure Development for Maharashtra (CIID) will be set up. The Committee will be headed by the Chief Secretary and will be the sanctioning authority for the trunk infrastructure projects. Funds will be administered by this Committee.

The State Government will set up a Critical Industrial Infrastructure Fund to provide the last-mile infrastructure for MIDC areas. An initial corpus of Rs. 500 crore will be created for this purpose. The State Level committee under Package Scheme of Incentive will review and monitor the project implementation.

4.3. Special Economic Zones (SEZs)

The state has the highest number of approved SEZs. 17 SEZs are already operationalised and 39 are under various stages of implementation as of ***November 2012***. To ensure quicker conversion of proposed SEZs into operational ones, the Government has provided the following fiscal incentives; vide GR SEZ-2010/CR-534/IND-2 dated 15.10.2011 :-

- Time-bound refund of VAT to the units as well as to the developers.
- Exemption from payment of royalty on excavation of minor minerals within the SEZ.
- Exemption from payment of N.A. Tax
- Stamp Duty Exemption for land acquisition.

The above fiscal incentives shall be continued under this policy. The Government will extend all required administrative support to the SEZs.

4.4. Exhibition-cum-convention centres by various State or Local Authorities

Exhibition-cum-convention centres are being developed by various State Government authorities and local authorities such as PCNTDA, MIDC, and Municipal Corporations. Some examples are the International Exhibition and Convention Centre at Moshi, on Pune-Nashik Road, Exhibition-cum-Convention Centre at Shendra Industrial Area (near Aurangabad city) and the Commercial Complex near Ambazari Garden (Nagpur). The State Government will provide the necessary support for the above-mentioned projects.

4.5. Helipads

In order to accelerate the air transport infrastructure, helipads will be constructed at major MIDC areas.

5. Land for Industrial Use

One of the key challenges faced by the State Government is to ensure availability of land for industrial use. In this regard, the state will adopt suitable measures like utilizing land of de-notified Special Economic Zones (SEZs), promoting development of new cooperative industrial estates and augmenting the initiatives of MIDC.

5.1. Maharashtra Industrial Development Corporation (MIDC)

MIDC will continue to play a key role in providing land and related industrial infrastructure for setting up of manufacturing facilities within the State. To adequately meet the growing demand for land, MIDC will use innovative models for land acquisition.

5.2. Increased FSI to Industrial Areas

The growth in business operations of existing units within MIDC areas is constrained by lack of adequate space. In order to address this, additional Floor Space Index (FSI) shall be permitted in MIDC areas and new co-operative industrial estates to the extent of 0.5, over and above the basic FSI, by charging premium at rates decided by the MIDC with approval of the Govt.

5.3. Leverage land under de-notified or withdrawn SEZs

The policy proposes to allow use of lands in de-notified and withdrawn SEZs for development of Integrated Industrial Areas, described in greater detail in Schedule- A to this policy.

5.4. Flatted Structures

With rapid increase in the cost of land, entrepreneurs of small enterprises are finding it difficult to obtain land for their ventures. Therefore, to provide space for MSMEs, flatted structures will be constructed in MIDC areas. Such space shall be provided to Micro, Small & Medium Manufacturing Enterprises for their industrial use.

5.5. Reservation of MIDC plots

In New MIDC Industrial Estates, 10% area will be reserved for Micro and Small Industries. Out of this, 5% area will be allotted on priority basis to woman entrepreneurs, SC and ST entrepreneurs and Industrial Units of Women's Savings Groups.

The present Policy of MIDC regarding allotting plots on priority basis to Mega Projects will be continued further.

MIDC will make the efforts to acquire additional land where 75% of plots have been allotted in the existing Industrial area.

6. Investor Facilitation and Investment Promotion

6.1. Investor Promotion and Facilitation Cell

Over the years, the role of the State Government has changed from that of a service provider to that of a facilitator. To attract industrial investment, State Government has made several efforts to undertake investment promotion and facilitation. Udyog Setus have been set up in several districts of the State to facilitate clearances through a single window on behalf of several Government agencies to industrial entrepreneurs. Development of an integrated electronic single window portal, Maha eBiz, is already underway.

Despite these various initiatives, it has been felt that it is essential to constitute a dedicated cell with focus on investor facilitation and support. The State Government proposes to set up an Integrated Cell, under Principal Secretary (Industries) to carry out inter-alia the following activities;

- Investment promotion, comprehensive generation and dissemination of relevant information, arranging and participating promotional events.
- Escort services through hand-holding support, management of web-based portal, coordination with different government agencies.
- Investment Promotion Cell
- Project consultancy services
- Investor after-care cell
- Foreign investors (FDI) Cell.
- Economy and data cell etc.

The Government will provide required corpus to launch the Cell.

6.2. Maha e-Biz Portal-To Serve ONLINE, NOT IN LINE.

In line with MIDC's vision of holistic and inclusive growth by turning 'digital,' the Corporation has developed an Investor portal. The objective of this portal is to provide investors a one-stop portal for information, services and consents electronically. The Maha e-Biz portal provides information for 205+ services, including 45 fully automated services of MIDC, MPCB and Directorate of Industries and 160 non-automated services across various state and central departments,[5] which will be integrated soon. The services have been categorized into various sectors and industries. They have also been categorized distinctly under different central and state departments for the benefit of its existing customers and plot holders along with prospective investors. Currently,

entrepreneurs can obtain approvals for the 45 fully automated services through this portal.

To further augment single window clearance, the State Government will inter-alia incorporate new features such as:

1. SMS facility
2. Payment Gateway
3. Barcode tracking services
4. Back-end processing platform through ERP
5. Linking with Labour department and MSEDCL
6. Fire services in Non-MIDC areas

The service of this portal will be expanded as a Single Window Portal for augmenting industrial investment by facilitating all required clearances, approvals, returns filing etc. of Industries Department as well as all industry interfacing departments /agencies of different levels of government.

6.3. Build Brand Maharashtra - 'Magnetic Maharashtra: *Attractions* Unlimited'

Maharashtra is a hotspot of major economic activity within India and the world. The State Government's goal is to build Brand Maharashtra as a most favoured economic magnet and attractive investment destination known for its quality production, renowned technology, state of the art industrial infrastructure and safety. Moreover, the State Government is committed to providing investors world class infrastructure, with ease of doing business, skilled manpower and most importantly a belief that a ***"Magnetic Maharashtra"*** can provide ***"Attractions Unlimited."***

Brand Maharashtra will assure the world that a product from this state is of highest quality standards, created through an environment friendly process and at a very competitive price. This Industrial Policy will promote branding of Maharashtra through its industrial development strategies, ensuring that all types of industries from micro to mega scale are developed in a holistic manner, employment is generated on a large scale, skill gaps in manpower are bridged and more importantly, balanced regional growth of the state is achieved.

6.4. Simplification of Administrative Procedures

a) Multiple Taxation Interface

MIDC industrial areas are located in areas which may fall under the jurisdiction of local authorities such as Municipal Corporations, Municipal Councils and Gram Panchayats. The multiplicity of these authorities and their charges make the approval process complex and costly for the investors. To address this issue, the Government of Maharashtra will review and provide a single interface by making suitable amendments to relevant statutes.

b) Labour NOC

The process of obtaining No Objection Certificate (NOC) from Labour department for transfer of land in MIDC areas, Labour Cess and other Labour related issues will be further simplified.

c) Computerization

The State Government has already started computerization of the entire Package Scheme of Incentives. An integrated software is currently being developed and will be deployed shortly. This computerisation will provide for online filing of applications, digital processing, status verification, electronic delivery of Eligibility Certificate, sanction of IPS & other claims, filling up of follow up reports, etc.

d) Business Process Re-engineering

In addition to this, the State Government will undertake a review of procedures relating to the provision of all services, clearances, and licenses to industries.

7. Skill Development

One of the major constraints faced by the manufacturing sector is availability of skilled manpower. To address this, the National Council on Skill Development was constituted under the Chairmanship of Hon'ble Prime Minister to prepare the National Skill Development Policy. The National Council has set a target of generating additional 50 crore (500 million) skilled manpower at an all-India level. In turn, the Government of Maharashtra has fixed a target of generating 45 million skilled manpower by 2022. Under this National Council, the State Government has formed the State Management Committee of Skill Development Initiative for Maharashtra and Sectoral Skill Committees under the Department of Higher and Technical Education (H&TE). In order to implement these initiatives effectively, a coordinated effort is required between these committees and the respective industries to identify the demand - supply gap and the requirements of specific skill sets. The State Government will set up a Skill Development and Enhancement Cell

(SDEC) under Principal Secretary (Industries), which will act as a coordinating body between Department of H&TE and Industry Associations.

Maharashtra Centre for Entrepreneurship Development (MCED) will be strengthened to play a bigger role in the training needs of industry. Linkages with Industrial Training Institutes (ITIs) and other vocational training institutions will be encouraged for skill gap assessment. Furthermore, industry associations will be encouraged to take up hands-on training in the industrial units for need-based skills. The Industries Department, in consultation with Higher & Technical Education Department, will undertake concrete steps for the same.

8. Promotion of Mega and Large Investment

i. Mega Projects

Recognising the multiple benefits that mega projects provide, it is proposed to offer a customised Package of Incentives to help/attract such investment. The State Government will make a concerted effort to ensure that there is balanced regional dispersal of industry across the state.

Manufacturing projects with Fixed Capital Investment (FCI) **or** employing direct regular persons according to the threshold limits stated in Table I, will be classified as Ultra Mega/Mega projects.

Table I

Type of unit	Taluka / Area Classification	Admissible Fixed Capital Investment (Rs. in Crores) equal to or exceeding	Direct Employment (number of persons) equal to or exceeding
Mega Industrial Unit	A & B	750	1,500
	C	500	1,000
	D & D+	250	500
	Naxalism affected area and No Industry districts	100	250
Ultra Mega Industrial Unit	Entire state	1500	3,000

a. Additional incentives will be provided to projects employing minimum twice the threshold number required to qualify as Mega Project at that location.

b. High Power Committee, under the Chief Secretary, constituted vide GR.IDL-1005/(CR119)/IND-8 dated 2.6.2005 will approve the customised Package of Incentives to Mega projects/Ultra Mega

Projects on case-to-case basis. Cabinet Sub Committee under Chairmanship of the Chief Minister constituted for Industry vide GR IDL-1097/(13478)/IND-8 dated 18.1.1998 and reconstituted vide GR. IDL-1004/(CR 318)/IND-8 dated 24.12.2004 will approve higher incentives/ concessions and relaxing of conditions, on a case-to-case basis.

ii. Large-scale Industries.

Large scale industries (LSIs) with **investment more than Medium Manufacturing Enterprises, under MSMED Act 2006, will** be offered incentives that will be graded in a way so as to assist dispersal of investment to industrially under-developed areas.

A basket of incentives listed below, their aggregate amount not exceeding the ceiling in the following table, will be offered to eligible Large Scale Industries (LSIs) -

Table II

Taluka / Area Classification	Monetary ceiling as per cent of admissible Fixed Capital Investment*	Eligibility Period (years)
A	-	7
B	-	7
C	30	7
D	40	7
D+	50	7
No Industry Districts	70	7
Naxalism Affected Area	80	7

Note:- Maximum disbursement of the incentives every year will be proportionate to the monetary ceiling and eligibility period.

a) Every year, in areas other than A & B areas, the Industrial Promotion Subsidy payable will be calculated at the rate of 60% to 100% of VAT on local sales minus ITC(Input Tax Credit) or zero whichever is more + CST payable on eligible finished products.

b) In areas other than A & B areas, to provide thrust to Food Processing Sector in the State, eligible units will be granted additional 10 per cent incentives and additional 1 year towards Eligibility Period.

c) 75 per cent reimbursement of cost of water and energy audit limited to Rs. 1 lakh for water audit and Rs. 2 lakh for energy audit, shall be admissible. The audit will be conducted through empanelled agencies. Also 50 per cent cost of capital equipment required for undertaking

measures to conserve water and energy, limited to Rs. 5 lakh each will be granted to eligible units in the State.

d) In addition to incentives listed above, eligible large units will be entitled to 100 per cent stamp duty exemption within investment period for acquiring land (including assignment of lease rights and sale certificate) and for term loan purposes. However in A and B areas, Stamp Duty exemption will be offered only to IT and BT units in IT and BT Parks. Eligible Units under PSI 2007 Scheme will also be eligible for stamp duty exemption for their Investment Period.

e) Eligible new units in C, D, D+, No Industries Districts and Naxalism affected Area will also be entitled to exemption from payment of electricity duty for a tenure equal to the eligibility period . However in A and B areas, Electricity Duty exemption will be offered to 100 per cent EOU Large Scale units and IT/BT units for 7 years.

9. Support to MSMEs

9.1. Cluster Promotion- New Plan Scheme

Clusters can greatly assist in the success and development of individual MSME units by providing economies of scale, reduced transaction costs, information spill overs, development of marketplace, adequate supply of raw materials at stable prices, skill development, technical know-how and access to latest technologies, thereby improving the competitiveness of these units.

The Ministry of MSME, Government of India, provides financial assistance for setting up Common Facility Centres (CFCs) under the MSE-CDP. The State assistance offered under the scheme vide GRs SME 2009/(229)IND-7 dated 9.6.2010 and SME2010/ (1017) IND-7 dated 22.10.2010 is proposed to be continued. This commendable concept needs to be taken to smaller clusters in industrially under developed areas of the State.

In this regard, the State Government will offer fiscal assistance by way of grant up to 70 per cent on the cost of plant and machinery in approved CFCs. For clusters consisting of 100 per cent micro enterprises, or a minimum of 50 per cent women-promoted enterprises, the grant will be enhanced up to 80 per cent. The grant for the preparation of Detailed Project Report (DPR) and setting up of CFC will be restricted to a maximum of Rs. 5 crore per cluster (project cost to include cost of land, building, plant and machineries and pre-operative expenses).

The assistance will be provided to the Special Purpose Vehicles (SPVs) specifically set up for the purpose. CFCs set up in D, D+ areas , No Industry Districts and Naxalism affected areas as defined under the Package Scheme of Incentives, 2013 will be eligible for receiving grant for setting up of CFC under a

new plan scheme of State CFC Assistance. A State Level Steering Committee will evaluate and approve the proposals for CFCs.

9.2. Competitiveness Enhancement

The National Manufacturing Competitiveness Council formulated the National Manufacturing Competitiveness Programme (NMCP) in 2005, with the aim of supporting MSMEs in their endeavour to become competitive in both domestic as well as international markets.

To complement the NMCP and to reach out to MSMEs located in the industrially underdeveloped regions of Maharashtra, the State Government will launch the State Manufacturing Competitiveness Programme (SMCP).

SMCP will focus on soft interventions through the following components: Marketing Assistance Scheme, Skill Development Scheme, Assistance for Lean Manufacturing, and Design Assistance Scheme.

a) **Marketing Assistance Scheme**: To improve the competitiveness of MSMEs in marketing, both at the national and international level, the State Government will offer assistance for providing inputs on up-gradation in packaging techniques and technologies as well as for participation in state/district-level fairs.

b) Skill Development Scheme: According to the findings of Prime Minister's Task force on MSME, although the country has a large pool of human resources, the two constraints faced by manufacturing sector are availability of skilled manpower and a high rate of attrition. In order to address this, the State Government proposes to support the design and implementation of need-based skill development programmes.

c) Assistance for Lean Manufacturing Scheme: This scheme will be offered to MSMEs with a view to reducing waste, increasing productivity, introducing innovative practices, and reinforcing good management systems. It is proposed to support MSMEs in implementing lean manufacturing techniques so as to reduce their manufacturing costs through better personnel management, improved space utilization, sound inventory management, improved processes, and thereby improve their manufacturing cost competitiveness.

d) Design Assistance Scheme: The Design Assistance scheme has been developed with a view to promoting the application of design and innovation among MSMEs. Through improvements in design, an MSME can move up the value chain, thereby becoming more competitive.

The Programme will be implemented through SPVs formed for setting up CFCs, Industry Associations and reputed expert organizations and institutions. The component-wise detailed modalities and policy in this regard

shall be formulated by the State Level Committee under Package Scheme of Incentives and shall be issued with the approval of the Government.

9.3. Fiscal Incentives to MSMEs.

For financial sustainability of MSMEs, the State Government, through Package Scheme of Incentives 2013, will provide a basket of fiscal support with the intent to lower cost of finances, and provide aid in the critical initial stage of operations. The incentives will be graded in a manner to provide fillip to MSMEs in the industrially underdeveloped areas of the state. A basket of incentives listed below, their aggregate amount not exceeding the ceiling in the following table, will be offered to eligible MSMEs.

Table III

Taluka / Area Classification	Monetary ceiling as per cent of admissible Fixed Capital Investment*	Eligibility Period (years)
A	-	7
B	20	7
C	40	7
D	70	10
D+	80	10
No Industry Districts	90	10
Naxalism Affected Area	100	10

Note:- Maximum disbursement of the incentives every year will be proportionate to the monetary ceiling and eligibility period.

a) Every year,in areas other than A areas, Industrial Promotion Subsidy will be equal to VAT on local sales minus ITC or zero whichever is more + CST payable + 20% to 100% of ITC on eligible finished products.

b) The power tariff subsidy, for eligible new units located (other than A areas) in Vidarbha, Marathwada, North Maharashtra and Districts of Raigad, Ratnagiri and Sindhudurg in Kokan will be to the extent of Rs 1/- per unit consumed and in other areas (except A areas), to the tune of Rs. 0.50/- per unit consumed for 3 years from the date of commencement of commercial production.

c) In areas other than A area, Interest subsidy @ 5 per cent p.a., maximum upto the value of electricity consumed and bills paid for that year, will be admissible.

d) To provide thrust to Food Processing Sector in the State, Eligible units will be granted additional 10 per cent incentives and additional 1 year towards Eligibility Period.

e) 75 per cent reimbursement of cost of water and energy audit limited to Rs. 1 lakh for water audit and Rs. 2 lakh for energy audit, shall be admissible. The audit will be conducted through empanelled agencies. Also 50 per cent cost of capital equipment required for undertaking measures to conserve water and energy, limited to Rs. 5 lakh each will be granted to eligible units in the State.

f) The incentives for improving Quality Competitiveness, Research and Development,Technology Up-gradation and Cleaner Production Measures will be continued with suitable modifications.

g) In addition to incentives listed above, eligible MSMEs will be entitled to 100 per cent stamp duty exemption within investment period for acquiring land (including assignment of lease rights and sale certificate) and for term loan purposes. However in A and B areas Stamp Duty exemption will be offered only to IT and BT units in IT and BT Parks. Eligible Units under PSI 2007 Scheme will also be eligible for stamp duty exemption for their Investment Period.

h) Eligible New MSMEs in C, D, D+, No Industries Districts and Naxalism affected Area will be entitled to exemption from payment of electricity duty for tenure equal to the eligibility period . However in A and B areas Electricity Duty exemption will be offered to 100 per cent Export Oriented MSMEs and IT/BT units for seven years.

i) Timely, adequate and lower cost of finance is one of the critical inputs for survival and growth of MSMEs. An independent Credit Rating will help financial institutions in assessing the credit worthiness of MSMEs. The Government will formulate a scheme to provide fiscal incentives for carrying out credit rating.

9.4. Modification in Seed Money Scheme

Promotion of small scale self-employment ventures is one of the cornerstones of the State Government’s efforts to encourage entrepreneurship. Seed Money and DIC Loan Schemes of State Government are being implemented by District Industries Centres (DICs) for self employed ventures. Under these schemes, margin money is given as a soft loan. In the PMEGP scheme of GoI, the margin money is being provided as back-end subsidy. This scheme is also being implemented by DICs but due to the limited targets/funds, the coverage of the scheme is limited. Therefore it is proposed to merge and modify the state schemes on the lines of PMEGP of GoI.

9.5. Revival of Sick Units

Sick and viable units according to RBI guidelines and duly taken up for rehabilitation by the concerned financial institution. , will be offered re-schedulement of pending State Government dues for a period of 5 years with simple interest @ 7 per cent p.a.This existing scheme will be continued.

10. Encourage Green Initiatives and Technology Upgradation

With increasing industrial development and globalization, countries are becoming more and more conscious about the environment and are focusing on sustainable development. The State Government of Maharashtra is also focusing on promotion of environment-friendly development through green and clean technologies, conservation of natural resources, waste minimization and recycling, etc.. MIDC has taken up many environment-friendly initiatives such as common effluent treatment facilities, scientific disposal of waste, recycling and reuse of water, rain water harvesting and promotion of energy efficient technologies and measures.

This Industrial Policy seeks to promote green and sustainable development through measures like incentives for energy conservation and energy audit. Energy saving achieved through energy efficiency and conservation also reduces the extent of fuel, mining, transport, water and land required for power plants, thereby mitigating environmental pollution. This Policy also promotes the adoption of Lean Manufacturing Techniques by industries and clusters as part of SMCP, which will help the units in minimising wastage of raw materials. Incentives are also being given to SMEs for water conservation, waste water treatment and water audit.

11. Udyog Diwas

To provide a common platform for industries, especially MSMEs, to showcase their products and capabilities, it is proposed to hold annual Udyog Diwas celebrations in every district of the state. During the Udyog Diwas celebration, exhibitions, workshops, seminars and presentation of District Awards for MSMEs will be organized. The District Advisory Committee under the Chairmanship of District Collector, will coordinate and monitor planning and execution of this programme. The celebration will seek to project the industrial potential of the district, emerging opportunities for industrial development and bring the entire industrial fraternity together on a common platform. To further the economic progress of the district, opportunities and schemes for self-employment will also be an important part of this Programme. The District Awards Scheme will be suitably recast to encourage the MSMEs.

12. Strengthening of District Industries Centres

District Industry Centres (DICs) play a pivotal role in the promotion of MSMEs at the district level. The Prime Minister’s Task Force has outlined a need to strengthen the DICs to enable them to provide comprehensive information on

policies and schemes, as well as to support MSMEs in marketing, skill development, entrepreneurship development, and in the revival and/or exit of sick MSME units. In this endeavour, the DICs will be strengthened by improving infrastructure (including IT infrastructure) and undertaking capacity building measures for the manpower. The Prime Minister's Task Force proposes to assist the States by providing funds to strengthen the DICs. The State Government will provide matching grants for the provisions made by the Government of India in this regard.

13. Other Initiatives

13.1. Special Incentives for Industries in Naxalism-affected Talukas

The Government recognizes the effect of Industrial development in Naxalism-affected areas. With the aim of attracting industrial investment to the Naxalism-affected Talukas, special incentives are being offered to micro, small, medium, large and mega projects manufacturing units eligible under PSI, 2013.

13.2. Amnesty Scheme for Unviable and Closed Units

It is imperative to unlock the precious assets including land, within unviable and closed units. Such units that fulfill the following criteria will be offered a convenient exit through the Special Amnesty Scheme.

a. Closure for more than 1 year or declaration of insolvency by a court, and

b. Unit is unviable according to RBI guidelines.

c. There should be change in Management and the unit should be further run successfully

Eligible units will be offered complete waiver of interest and penalty provided that the principal amount is repaid in one single installment. The scheme will be applicable to all relevant Government dues, and will be offered to semi-government institutions/companies/bodies as well. The scheme will be open for a period of 1 year. The scheme will be extended for such further period as deemed fit.

13.3. Amendments to Bombay Tenancy and Agricultural Land Act, 1948 (BT & AL Act)

Government will review and make the following amendments to the Bombay Tenancy and Agricultural Lands Act, 1948 (BT & AL Act).

- The period within which the land acquired is put into bona fide industrial use, will be revised from 15 to 5 years.
- The minimum land area for bona fide industrial area covered under BTAL Act will be revised to 5 Hectares from 10 Hectares.

13.4. Industrial Location Policy in Mumbai Metropolitan Region (MMR)

In the MMR Industrial Location Policy, a list of non-polluting, high tech or high value added industries permitted within MMR region is given in Schedule I. The State Government will review the policy and make suitable amendments, keeping in view the changing needs of enterprises in the MMR areas.

13.5. Proportionate Recovery from Closed Units

The recovery of incentives proposed from the units which have availed of benefits under Package Scheme of Incentives and closed during EC period / Operative period, shall be proportionate to the total period (E.C. period plus Operative period) and the closure period.

13.6. Royalty and NA Exemption

Exemption of royalty on excavation of minor minerals in industrial areas for development of land and NA tax is proposed to be continued.

14. Sector-specific policies of State related to Industries

The State Government has formulated and amended policies for different sectors such as IT, BT, Agro Processing industries etc. The existing policies of State Government related to industrial and infrastructure development are as below:

a) **Information Technology Policy:** The State Government formulated the IT and ITES Policy 2009 in continuation of its efforts to attract IT investment and retain Maharashtra's leadership position in this sector. This policy has attracted substantial investment in IT and ITES sector and was instrumental in creating IT hubs in cities such as Pune, Pimpri-Chinchwad and New Mumbai. The IT /ITES policy is valid till August 14, 2014.

b) **Bio Technology Policy:** The BT Policy 2001 aspires to develop the entire value chain from farmers to the biotech industry houses by providing infrastructure support, facilitation, incentives etc. The BT Policy offers a range of incentives to private BT Parks.

c) **Grape Processing Industry Policy:** The State Government has formulated the Grape Processing Industry Policy, with a view to supporting grape production and infrastructure for wine parks across the state.

d) **New policy for Power Generation from Non-conventional Energy Sources, 2008:** This policy applies to wind power projects of more than 2000 MW capacity, cogeneration power plants of 1000 MW capacity, biomass based power plants of 400 MW capacity and small hydro projects of 100 MW capacity.

e) Maharashtra State Policy for Investment in the Power Generation Sector for Capacity addition of 500 MW and above.

f) Textile Policy 2012.

The State Government is also in the process of formulating progressive policies in the areas of PPP, agro processing, handicrafts, and labour.

15. Committee for Monitoring and Review

In order to ensure effective implementation of the Policy and also to provide necessary clarifications/ interpretation and to monitor progress of the implementation, a committee headed by Principal Secretary (Industries) consisting of members of Finance, Planning and Labour departments, CEO (MIDC) and Development Commissioner (Industries) is proposed.

Schedule-A

" Policy for Development of "Integrated Industrial Areas"

The Government of India enacted the Special Economic Zone Act, 2005 and made the Special Economic Zone Rules, 2006 thereunder. A number of -SEZs were notified under this Act in Maharashtra. However quite a few notified SEZs have been either denotified or withdrawn on account of unfavourable market conditions as well as reduced incentive regime for the SEZs and there is every possibility of more SEZs, opting to be denotified or withdrawn in future. The State Government is of the opinion that under these circumstances an appropriate exit policy must be introduced which would facilitate both industrialization and planned development of such areas. Looking to this aspect, the Government vide Resolution No.IIPolicy-2010/CR-768/2010/IND-2, dated 20th July, 2012 appointed a Committee under the Chairmanship of the Director of Town Planning, Maharashtra State, Pune, to look into the above matter and draft a policy to utilize the lands under the denotified/withdrawn SEZs. The Committee, after considerable deliberation and meetings with the concerned, submitted its report to the Govt. on 23.11.2012. The recommendations made by the said Committee have been duly examined and have been accepted with certain modifications. The Policy finally adopted by the Govt. in this regard is as under-

1. Lands under the SEZs that were notified on MIDC lands, upon de-notification of such SEZs, shall be developed as per the Development Control Regulations (DCR) of MIDC.

2. Lands under the SEZs located on CIDCO land and jointly promoted by CIDCO, upon de-notification of such SEZs, shall be eligible for Development as Integrated Industrial Area, with CIDCO as the Special Planning Authority. CIDCO shall frame special Development Control Regulations for such Integrated Industrial Areas, with the approval of the Government in Urban Development Department.

3. Lands under I.T./B.T. SEZs, admeasuring less than 40 Ha, after de-notification of such SEZs could be developed as per the prevailing IT/BT policy of the State Government.

4. a) Private lands, not acquired under the Land Acquisition Act of 1894 or Maharashtra Industrial Development Act of 1961 and b) lands acquired only for the purpose of joint venture SEZs by the MIDC under MID Act, 1961 or by the CIDCO under the Land Acquisition Act 1894, admeasuring at least 40 Ha. and falling under the Special Economic Zones (SEZs), that stand withdrawn or de-notified on the date of Notification u/s 37(IAA) of the MRTP Act 1966 that shall be published by the Govt. to incorporate the elements of this policy into the DCRs of the concerned Special Planning Authority, (hereinafter called the Appointed Date) and the SEZs that are de-notified or withdrawn after formal approval within a period of 6 months from the Appointed Date, shall be eligible to be developed as "Integrated Industrial Areas" and MIDC, or as the case maybe CIDCO, shall be the Special Planning Authority for

such areas. On Private lands and lands acquired by the MIDC under the MID Act 1961, for the purpose of Joint Ventures SEZ's, the notification for "Integrated Industrial Areas" shall be issued by the MIDC for which necessary provision shall be incorporated in the MID Act 1961.Within the afore said period of 6 months from the Appointed Date, the concurrence of the State Government shall be deemed to have been granted to any proposal of de-notification of SEZ. Notwithstanding anything contained herein, in case of joint venture SEZs of MIDC or CIDCO, if the decision regarding joint venture had been taken with the approval of the State Cabinet, then the decision pertaining to notification of "Integrated Industrial Area" over the area of such joint venture SEZ, shall also require approval of the State Cabinet.

5. The planning proposals for Integrated Industrial Areas shall be prepared by the concerned Special Planning Authority (SPA) and approved by the Director, Town Planning, and Maharashtra State under section 115(3) of MRTP Act 1966. However, building plans for individual plots within such Integrated Industrial Areas shall be approved by the concerned Special Planning Authority.

6. The Integrated Industrial Areas established under this policy will have to be developed within a period of 10 years, and such areas shall be declared as Industrial Townships U/s 341 F of the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act 1965.

7. The Development Control Regulations for development of Integrated Industrial Areas, shall, inter alia, incorporate the following salient features :-

(i)	**Applicant**	Application for developing Integrated Industrial Area can be made by the concerned Land Owners or by their appointed Developer or a Joint Venture Company formed by the Land Owners with any Developer.
(ii)	**Area Requirement**	To be eligible for being declared as "Integrated Industrial Areas", the de-notified /withdrawn SEZs, shall have minimum 24 mtrs. wide means of access. The area to be notified as Integrated Industrial Areas shall be free from all encumbrances, contiguous and not be less than 40 Ha. (100 acres) at one place.

(iii)	**Manner of Notification**	On private lands and lands acquired by the MIDC under MID Act 1961 for the purpose of joint venture SEZs, Integrated Industrial Area shall be *notified by the MIDC* after receiving a proposal from the applicant. Notwithstanding anything contained in the Development Plan or the Regional plan, upon such notification, such area shall be developed as per the DCRs framed by the MIDC for this purpose. For this purpose, procedure under *Section 20 read with section 18* of the Maharashtra Regional and Town Planning Act, 1966 shall not be necessary.
(iv)	**Permissible land-uses**	Minimum ***60%*** of the total area notified as "Integrated Industrial Area" shall be used for industrial development and the remaining ***40%*** area, for the development of support activities including Residential and Commercial activities. Out of the total area earmarked for support activities, one fourth ***area*** shall be used for purely commercial /economic activities and the remaining three fourth area shall be used for residential and other non-residential uses like residential, educational, health facilities, amenity space, public utilities, Gardens/Play Grounds etc. *However development permission for commercial, residential and non residential activities shall be given only after the development of infrastructure facilities on the area earmarked for industrial development and after disposal of 1/3 rd area kept for Industrial development*.
(v)	**F.S.I. for Integrated Industrial Area**	The maximum permissible ***FSI*** on the gross area of the notified Integrated Industrial Area shall vary in accordance with the land-use zone , as follows - ***i) In residential and industrial zone--- 1.00*** ***ii)In agriculture/no development/urbanisable zone --- 0.50*** However FSI in the no development zone shall be allowed to be increased from ***0.5 to 1.0*** subject to payment of premium at the rate to be decided by the Government. Floating of FSI shall not be permissible from the area of Industrial user to the area of Support Activities or vice versa, but floating of FSI shall be permitted within the respective areas of Industrial Development and Support Activity separately.

(vi)	**Planning Authority:**	i) The ***MIDC*** shall be declared as the Special Planning Authority under section 40 (1) (b) of the MRTP, Act 1966 for the Integrated Industrial Areas on private lands and under section 40 (1) (a) on the lands acquired by the MIDC under MID Act 1961 for the purpose of ***Joint Venture*** SEZs. ii) The ***CIDCO*** shall be declared as the Special Planning Authority under section 40 (1)(b) of the MRTP, Act 1966 for the Integrated Industrial Areas on lands acquired by the CIDCO under Land Acquisition Act, 1894 for the purpose of ***Joint Venture*** SEZs.
(vii)	**DCR**	Prevailing Development Control Regulations of ***MIDC/CIDCO*** shall be applicable *mutatis mutandis* to the areas for which ***MIDC/CIDCO*** are declared as special planning authority, excepting those expressly provided in the Special Development Control Regulations framed for the Integrated Industrial Areas.
(viii)	**Environmental Clearance**	Environmental clearance shall have to be obtained as per directions issued by the *MoEF Notification No. S.O801(E) dated 7th July 2004. as amended from time to time.*
(ix)	**Final approval/ Approval of Master Plan**	Planning proposal of the entire Integrated Industrial Area, shall be approved by the *Director of Town Planning, Maharashtra State, Pune u/s 115,* after following the procedure as per the section *40 (3) & 115* of MRTP Act, 1966.
(x)	**Approval of Building Plans**	*The Special Planning Authority* shall approve the detailed building plans.
(xi)	**Appeal**	Any one aggrieved by an order passed by the Special Planning Authority may within forty days of the date of communication of the order, prefer an ***appea***l to the Government in the Urban Development Department.
(xii)	**Special Concessions:**	i)***Non-agriculture permission***- will be *automatic and no* separate NA permission shall be required following notification of any area as Integrated Industrial Area. ii) ***Scrutiny fee*** *in respect of development proposals in the* Integrated Industrial Area shall be *partially exempted* by the MIDC
(xiii)	**Implementation and Completion:**	Development of any notified Integrated Industrial Area shall be completed within ***10 years*** from the date of final sanction to the layout plan of the Area.

(xiv)	**Local Governance**	Once the area is declared and developed as Integrated Industrial Area, *the same shall be notified* as Industrial Township as per ***Section 341*** F of the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act, 1965 and thereafter the said authority shall provide local governance to the area declared as Integrated Industrial Area.
(xv)	**Infrastructure Facilities**	All the onsite infrastructure in the Integrated Industrial Area shall be provided and maintained by the D*eveloper till Industrial Township* as contemplated U/S 341 F of the Maharashtra Municipal Councils, Nagar Panchayats and Industrial Townships Act 1965 is constituted for such area. However, it would be obligatory on the part of the Developer to provide all basic infrastructure on at least *75% area under the Integrated Industrial Area within 3 years from the* date of *sanction of development* proposals by the Director of Town Planning, Maharashtra State, Pune; otherwise the *declaration made by MIDC as Integrated Industrial Areas shall lapse.*
(xvi)	**Interpretation:**	If any question or dispute arises with regard to ***interpretation*** of the regulations regarding *Integrated Industrial Areas* the matter shall be referred to the State Government.
(xvii)	**Saving**	Any permission granted to or any action taken under the Regulations in force for such SEZs, prior to denotification of such SEZs, shall be treated as valid and shall continue to be so valid, unless otherwise specified.
(xviii)	**Strengthening of Manpower and Machinery in M.I.D.C.**	Presently MIDC has its own staff to undertake planning and development of the areas within its jurisdiction, which may prove inadequate for handling the new responsibilities being cast on it. Therefore, additional staff and machinery, as required for handling the additional tasks in the context of the proposed Integrated Industrial areas, shall be created in MIDC.

महाराष्ट्र

औद्योगिक

धोरण - २०१३

दृष्टीक्षेपात धोरण

औद्योगिक धोरण-२०१३ मध्ये खालील बाबींवर भर देण्यात आला आहे.

१) राज्यातील औद्योगिकदृष्टया मागासभागांवर जास्त लक्ष केंद्रीत करुन त्यांना औद्योगिक विकासाच्या मुख्य प्रवाहात आणणे.

२) विशाल व अतिविशाल उद्योगांना एकत्रित प्रोत्साहने (Customized Package).

३) सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांच्या विकासाबाबत सर्वंकष दृष्टीकोन

४) रोजगारक्षम उद्योगांना उत्तेजन देण्यासाठी पुढाकार.

५) गुंतवणूकदारांसाठी सर्व प्रकारच्या सोयी/सुविधा देण्याकरीता पुढाकार व मदतीसाठी स्वतंत्र गुंतवणूक कक्ष स्थापन करणे.

६) उद्योगांच्या विकासासाठी जमिनीचा पर्याप्त (Optimum) उपयोग करणे.

७) औद्योगिक पायाभूत सुविधांचे बळकटीकरण.

८) आजारी उद्योग घटकांच्या पुनर्वसनासाठी सहाय्य तसेच पुनरुजीवनक्षम नसलेल्या उद्योगांसाठी अभय योजना.

९) शाश्वत औद्योगिक विकासासाठी प्रोत्साहने.

१) प्रस्तावना

१.१ पार्श्वभूमी

वाढत्या जागतिकीकरणाबरोबर स्पर्धात्मक उत्पादन सुविधा स्थापन करुन त्या चालविण्यावर विशेष भर देण्यात येत आहे. भारताला लाभलेली नैसर्गिक साधनसामुग्रींची देणगी, कुशल कामगारांची उपलब्धता आणि विकसीत होणाऱ्या पायाभूत सोयी यामुळे जगातील एक आकर्षक उत्पादन केंद्र म्हणून दिवसेंदिवस भारताचे स्थान बळकट होत आहे. ही परिस्थिती विचारात घेऊन भारत सरकारने भारताच्या एकूण ढोबळ राष्ट्रीय उत्पादनात उत्पादन क्षेत्राचा सध्या (२००९-१०) असलेला १६ टक्के चा वाटा सन २०२२ मध्ये २८ टक्के पर्यंत वाढविण्याचे महत्वाकांक्षी लक्ष्य ठरविले आहे.

१.२ महाराष्ट्र : औद्योगिक गुंतवणूकीसाठी अधिक पसंती असणारे राज्य

महाराष्ट्र हे देशातील क्षेत्रफळ व लोकसंख्येच्या बाबतीत सर्वांत मोठया असलेल्या राज्यांपैकी एक आहे. महाराष्ट्र राज्य देशातील एक महत्वाचे औद्योगिक आणि सेवाकेंद्र असून मुंबई हे देशाचे एक व्यापारी आणि आर्थिक राजधानीचे शहर आहे. गुंतवणूक आणि आर्थिक वाढीच्या संदर्भात महाराष्ट्र हे आज देशातील अग्रेसर राज्य आहे. सन २००५-२००६ ते २००९-१० या कालावधीत, राज्याचे एकूण ढोबळ उत्पादन (जीएसडीपी) चालू किंमतीनुसार, एकत्रित वार्षिक वाढीच्या दराच्या १६.८ टक्क्यांनी वाढले आणि ते देशाच्या सन २००९-१० या वर्षात ढोबळ उत्पादनाच्या १४.७ टक्के होते. राज्यामध्ये कुशल मनुष्यबळ, सहाय्यक पायाभूत सोयीसुविधा आणि सामाजिक आर्थिक विकासामुळे गुंतवणूकीसाठी राज्याला राष्ट्रीय आणि विदेशी कंपन्यांकडून नेहमीच पसंती दर्शविली जाते. सन २००९-१० मध्ये राज्याचे एकूण जीएसडीपी मध्ये चालू किंमतीने उत्पादन क्षेत्राचा वाटा २१.४ टक्के होता. उत्पादन क्षेत्राच्या विकासाला सहाय्यभूत ठरतील असे अनेक धोरणात्मक पुढाकार घेण्यात महाराष्ट्राने आद्यप्रवर्तकाची भूमिका बजावली असून राज्याच्या आर्थिक वाढीचे उत्पादन क्षेत्र हे एक शक्तीस्थान असल्याची राज्य शासनाला जाणीव आहे.

राज्याचे विद्यमान औद्योगिक, गुंतवणूक आणि पायाभूत सुविधाविषयक धोरण दि. १२.०२.२००७ रोजी जाहीर केल्यानंतर राज्यात मोठया प्रमाणावर औद्योगिक गुंतवणूक झाली आहे. सन २००५ पासून, विशाल प्रकल्प धोरणामुळे उत्पादन क्षेत्रात रु. २.८ लाख कोटीपेक्षा अधिक गुंतवणूक झाल्यामुळे महाराष्ट्राच्या एकूण औद्योगिक गुंतवणूकीमध्ये तीनपटीने वाढ झाली आहे.

या धोरणाच्या कालावधीत उत्पादन क्षेत्रात ११.८ टक्क्याने वाढ झाली असून धोरणात निश्चित करण्यात आलेले १० टक्के वाढीचे लक्ष ओलांडण्यात आले आहे. लोखंड, मोटारवाहने आणि अभियांत्रिकी यासारख्या पारंपारिक उत्पादन क्षेत्रात तसेच रासायनिक क्षेत्रात प्रामुख्याने औद्योगिक गुंतवणूक झाली आहे. औद्योगिक गुंतवणूकीपैकी, सन २००६ च्या धोरण कालावधीत, मोटारवाहने आणि अभियांत्रिकी क्षेत्रात २७ टक्के तर रासायनिक आणि स्टील क्षेत्रातील गुंतवणूकीचे प्रमाण अनुक्रमे २३ टक्के आणि १५ टक्के होते.

महाराष्ट्राला औद्योगिक गुंतवणूकीत आपले अग्रस्थान टिकविण्यासाठी, राज्य शासन मोठ्या प्रमाणात गुंतवणूक आकर्षित करण्यासाठी विविध पर्यायांचा वापर करेल. विकासाचा

प्रादेशिक समतोल राखण्यास चालना देण्यासाठी, औद्योगिक दृष्टया अविकसित असलेल्या भागांना वेगवेगळया सवलती देण्यात येतील.

गुंतवणूकदारांना गुंतवणूक करण्यापूर्वी, करतांना आणि केल्यानंतर कोणत्याही अडचणींना तोंड द्यावे लागणार नाही असे वातावरण निर्माण करण्यावर राज्याचा भर राहील. तसेच औद्योगिक वापरासाठी जागा देताना, पुरेशी वीज आणि पाणी उपलब्ध करुन देताना, रस्ते, बंदरे, विमानतळ आणि रेल्वे/महामार्ग उभारताना व कुशलता विकसित करताना येणा-या अडचणींची देखील राज्य शासनाला जाणीव आहे. मुंबई आणि पुणे यासारख्या विकास केंद्रांना असलेल्या पायाभूत सुविधा विचारात घेऊन राज्यातील इतर भागांना देखील पुरक औद्योगिक पायाभूत सुविधा निर्माण करण्यासाठी उपाय योजण्यात येतील. समूह-विकास, स्पर्धावाढीस उत्तेजन देणाऱ्या आणि सुक्ष्म, लघु आणि मध्यम उपक्रमांच्या वाढीला चालना देण्यासाठी आर्थिक सवलती देण्यावर विशेष भर देण्याचा उद्देश आहे.

राज्य शासन, रोजगाराच्या संधी निर्माण करण्यास, स्थानिक उद्योगातील एकूण स्पर्धा वाढविण्यास, गतिशील व टिकाऊ, सर्वसमावेशक आणि समतोल प्रादेशिक विकास घडविण्यास कटीबध्द आहे.

देशाचे पहिले राष्ट्रीय उत्पादन धोरण नुकतेच जाहीर करण्यात आले आहे. उत्पादन वाढीसाठी संप्रेरक ठरेल असे राष्ट्रीय गुंतवणूक आणि उत्पादन क्षेत्रे (एनआयएमझेडस्), जे जगातील सर्वोत्तम उत्पादन केंद्रे व पर्यावरण पुरक औद्योगिक शहर विकसित करण्यासाठी एक महत्वाचे साधन आहे. या धोरणाच्या अंमलबजावणीत एक समान भागीदार म्हणून, महाराष्ट्र पुढाकार घेईल आणि हे धोरण बळकट करण्यासाठी राष्ट्रीय गुंतवणूक आणि उत्पादन क्षेत्रे ((एनआयएमझेडस्) दिल्ली- मुंबई औद्योगिक कॉरिडॉरसह राज्यातील अन्य भागात स्थापन करेल.

२) दृष्टीकोन, अभियान, उद्दिष्टे आणि लक्ष्यांक

२.१ दृष्टीकोन —

महाराष्ट्र-जागतिक स्तरावर एक गतिशील व टिकाऊ गुंतवणूक आणि सर्वसमावेशक वाढीचे स्पर्धात्मक उत्पादन केंद्र म्हणून विकसित करणे.

२.२ अभियान :

जागतिक स्तरावरील गुंतवणूकदारांकरीता महाराष्ट्र आशिया खंडातील अधिक पसंतीचे ठिकाण, आकर्षक प्रोत्साहन योजनांसह जागतिक स्पर्धात्मक आणि शाश्वत गुंतवणूकीस योग्य वातावरण असलेले राज्य म्हणून विकसीत करुन त्या व्दारे महाराष्ट्राला आर्थिक व अमर्यादित आकर्षणांचे केंद्रस्थान बनविणे.

२.३ धोरणाची उद्दिष्टे

औद्योगिक धोरण -**२०१३** ची उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत:

- देशातील औद्योगिक गुंतवणूकीतील महाराष्ट्राचे अग्रस्थान कायम राखणे.
- राज्यातील इतर औद्योगिकदृष्ट्या मागास भागात गुंतवणूकीचा ओघ वाढविण्यास चालना देणे.
- रोजगाराच्या अधिक संधी निर्माण करणे.

२.४ धोरणाचे लक्ष्यांक :

औद्योगिक धोरण-**२०१**३ मधील उद्दिष्टांना अनुसरुन शासनाने खालीलप्रमाणे लक्ष्य ठरविले आहेत:-

- दरवर्षी उत्पादन क्षेत्रातील १२ ते १३ टक्के वाढ साध्य करणे.
- राज्याच्या स्थूल उत्पन्नामध्ये (State GDP) उत्पादन क्षेत्राचा सहभाग २८ टक्केपर्यंत वाढविणे.
- २० लाख इतका नवीन रोजगार निर्माण करणे.
- रु. ५ लाख कोटींची गुंतवणूक आकर्षित करणे.

२.५ धोरणाची वैधता---

हे धोरण १ एप्रिल २०१३ ते ३१ मार्च, २०१८ पर्यंत अंमलात राहील.

३) कार्यतंत्र

आर्थिक आणि बिगर आर्थिक सवलतींचा एकत्रितपणे वापर करुन धोरणातील उद्दिष्टे आणि लक्ष्य साध्य करण्यासाठी राज्य शासन उचित कार्यतंत्र स्वीकारेल.

३.१ उत्पादन क्षेत्रात दरवर्षी १२-१३ टक्के वाढ आणि जीएसडीपी मध्ये २८ टक्कया पर्यंत सहभाग वाढविण्यासाठी स्वीकारावयाचे कार्यतंत्र.

(एक) यापुढेही विशाल गुंतवणूकीस प्रोत्साहन देणे.

(दोन) औद्योगिक विकासासाठी जमीन उपलब्ध करुन देणे.

(तीन) संपूर्ण राज्यातील औद्योगिक पायाभूत सुविधांमध्ये सुधारणा करणे.

(चार) औद्योगिक दृष्टया अविकसित भागांमध्ये गुंतवणुकीचा ओघ वाढविणे.

(पाच) गुंतवणूकदारांना विविध सुविधा उपलब्ध करुन देऊन व्यापार करण्यासाठी पुरक वातावरण निर्माण करणे.

(सहा) कुशल मनुष्यबळ विकसीत करणे.

३.२ २० लाख नवीन रोजगार निर्माण करण्यासाठी कार्यतंत्र

(एक) सुक्ष्म, लघु आणि मध्यम उपक्रमांच्या (एमएसएमई) विकासावर भर देणे.

(दोन) रोजगाराभिमुख विशाल प्रकल्पांना अधिक प्रोत्साहने देणे.

(तीन) राज्याच्या व केंद्राच्या कुशल मनुष्यबळ विकसीत करणाऱ्या विविध योजनांचा वापर करणे.

(चार) जे आजारी उद्योग चालू ठेवणे व्यवहार्य नाही त्यांना बाहेर पडण्यासाठी मदत करणे आणि पुनरुज्जीवनक्षम उद्योगांचे पुनर्वसन करणे.

(पाच) कृषी प्रक्रिया क्षेत्रावर भर देण्यासाठी योग्य क्षेत्र म्हणून विचारात घेणे.

४) पायाभूत सोयी सुविधा : वाढीसाठी महत्वाचा घटक

औद्योगिक व आर्थिक विकासाकरिता पुरेशा भौतिक, औद्योगिक आणि दळणवळणाच्या पायाभूत सोयीसुविधा उपलब्ध करुन देणे आवश्यक आहे. गुंतवणूकीसाठी एक अग्रेसर ठिकाण म्हणून राज्याचे स्थान टिकविण्यासाठी, पायाभूत सुविधांमध्ये सुधारणा करण्याकरिता राज्याकडून विशिष्ट उपाययोजना आखण्यात येतील.

४.१ दिल्ली-मुंबई इंडस्ट्रीयल कॉरिडॉर आणि दुय्यम वाढीचे कॉरिडॉर

दिल्ली-मुंबई औद्योगिक कॉरिडॉर हा विशाल पायाभूत सुविधा निर्माण करणारा एक प्रकल्प आहे. या प्रकल्पा अंतर्गत दिल्ली आणि मुंबई यांच्या मधील १४८३ कि.मी. लांबीचे क्षेत्र येते. या

प्रकल्पाच्या प्रभावित क्षेत्रापैकी सुमारे १७ टक्के क्षेत्र महाराष्ट्रात येते, ज्यामध्ये राज्याच्या सुमारे २० टक्के क्षेत्राचा आणि २६ टक्के लोकसंख्येचा समावेश होतो. फ्रेट कॉरिडॉरच्या या क्षेत्रामधील दोन्ही बाजूकडील १५० कि.मी. चे क्षेत्र हे औद्योगिक विकासासाठी प्रभाव क्षेत्र म्हणून निश्चित करण्यात आले आहे. या कॉरिडॉरमध्ये समाविष्ट असलेल्या प्रमुख जिल्हयामध्ये मुंबई उपनगर, मुंबई, ठाणे, नाशिक, पुणे, औरंगाबाद, अहमदनगर, धुळे, नंदुरबार आणि रायगड या जिल्ह्यांचा समावेश होतो.

राज्य शासन दिल्ली मुंबई औद्योगिक कॉरिडॉर मध्ये विकासासाठी खालीलप्रमाणे पुढाकार घेईल:-

अ. औरंगाबाद जिल्ह्यातील शेंद्रा-बिडकिन येथे विशाल औद्योगिक उद्यान स्थापन करणे.

ब. औरंगाबाद जिल्ह्यातील अतिरिक्त शेंद्रा येथे प्रदर्शन व व्यापारी केंद्र (कनव्हेंशन सेंटर) उभारणे.

क. रायगड जिल्ह्यातील दिघी हे औद्योगिक क्षेत्र म्हणून विकसित करणे.

ड. नाशिक जिल्ह्यातील सिन्नर येथे विशाल औद्योगिक उद्यानाची उभारणी करणे.

इ. पुणे जिल्ह्यातील तळेगांव येथे मल्टि-मोडल लॉजिस्टिक उद्यानाची उभारणी करणे.

फ. धुळे जिल्ह्यातील धुळे विशाल औद्योगिक उद्यानाची स्थापना करणे.

ग. डीएमआयसीडीसी मार्फत वायू वर आधारित खालील विद्युत प्रकल्प उभारण्यास सहाय्य करणे.

(एक) रायगड जिल्ह्यातील विले-भागड येथे १००० मेगा वॅट क्षमतेचा विद्युत प्रकल्प.

(दोन) पुणे जिल्ह्यातील इंदापूर येथे १००० मेगा वॅट क्षमतेचा विद्युत प्रकल्प

सेकंडरी ग्रोथ कॉरिडॉर्स :

राज्य शासन दिल्ली-मुंबई इंडस्ट्रिअल कॉरिडॉरला पुरक ठरणारे राष्ट्रीय आणि राज्यातील महत्वाच्या मुख्य द्रुतगती मार्गांवर खालील सेकंडरी ग्रोथ कॉरिडॉर्स उभारेल:-

अ. मुंबई-नाशिक-औरंगाबाद-अमरावती-नागपूर

ब. मुंबई-पुणे-सातारा-सांगली-सोलापूर

क. मुंबई-रत्नागिरी-सिंधुदूर्ग

या दुय्यम कॉरिडॉर्स मुळे औद्योगिक दृष्ट्या अविकसीत असलेले विदर्भ, मराठवाडा आणि कोंकण भागातील प्रदेश मुंबई आणि पुणे यासारख्या औद्योगिक केंद्रांप्रमाणे विकसित होतील. त्याशिवाय अन्न व कृषी प्रक्रिया उद्योग, अभियांत्रिकी व इलेक्ट्रॉनिक्स आणि लॉजिस्टीक व वेअर हाऊसींग यासारख्या पूरक उद्योगांच्या विकासावर अधिक भर देण्यात येईल.

४.२ महाराष्ट्रातील औद्योगिक पायाभूत सुविधांच्या विकासासाठी समिती स्थापन करणे

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र विद्युत निर्मिती कंपनी इ. यांसारख्या राज्य पातळीवरील विविध नोडल संस्था पायाभूत सुविधांचे नियोजन आणि विकासाचे काम करतात. औद्योगिक पायाभूत सुविधांचे नियोजन व उभारणी विषयी प्रयत्नांचे समन्वय करण्याच्या उद्देशाने, महाराष्ट्रातील औद्योगिक पायाभूत सुविधांच्या विकासासाठी "महाराष्ट्र औद्योगिक पायाभूत सुविधा विकास समिती" (Committee on Industrial Infrastructure Development for Maharashtra) अशी सुकाणू समिती स्थापन करण्यात येईल. या समितीचे अध्यक्ष मा. मुख्य सचिव राहतील. महत्वाच्या पायाभूत प्रकल्पांना मंजूरी देण्याचे अधिकार या समितीस राहतील.

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ क्षेत्रात ठराविक पायाभूत सुविधा देण्यासाठी राज्य शासन एक <u>**क्रिटिकल**</u> औद्योगिक पायाभूत सुविधा निधी स्थापन करेल. या प्रयोजनासाठी सुरुवातीला रू. ५०० कोटीचा निधी उपलब्ध करुन देण्यास शासन याव्दारे मान्यता देत आहे. सदर निधीसाठी स्वतंत्र लेखाशिर्ष उघडून त्या अंतर्गत आवश्यक ती अर्थसंकल्पीय तरतूद करण्यात येईल. सदर निधीचे प्रशासन व नियंत्रण मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखालील सुकाणू समिती मार्फत करण्यात येईल.

४.३ **विशेष आर्थिक क्षेत्रे (एसईझेडस्)**

राज्यामध्ये सर्वाधिक विशेष आर्थिक क्षेत्रे मंजूर करण्यात आली आहेत. त्यापैकी १७ विशेष आर्थिक क्षेत्रे कार्यान्वित झाली असून नोव्हेंबर -२०१२ अखेर ३९ विशेष आर्थिक क्षेत्रांच्या अंमलबजावणीचे काम सध्या विविध स्तरावर चालू आहे. प्रस्तावित विशेष आर्थिक क्षेत्रे त्वरीत

कार्यान्वित होण्यासाठी शासनाने खालील आर्थिक प्रोत्साहने शा.नि. क्र. वि.आ.क्षे-२०१०/सीआर-५३४/उद्योग-२, दि. १५.१०.२०११ अन्वये दिली आहेत:-

- घटकांना तसेच विकासकांना मुल्यवर्धित कराचा परतावा निर्धारित कालमर्यादेत करणे.
- विशेष आर्थिक क्षेत्रातील गौण खनिजांचे उत्खनन करण्यावरील स्वामित्वधन देण्यातून सूट.
- अकृषिक कर देण्यातून सूट.
- जमीन संपादनासाठी मुद्रांक शुल्क देण्यातून सूट .

या धोरणाखाली वरील आर्थिक प्रोत्साहने चालू राहतील. विशेष आर्थिक क्षेत्रांना आवश्यक असा प्रशासकीय पाठिंबा शासनाकडून देण्यात येईल.

४.४ विविध राज्य आणि स्थानिक प्राधिकरणांव्दारे प्रदर्शन व व्यापारी केंद्रे

राज्य शासनाची विविध प्राधिकरणे आणि नगर विकास विभाग, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ आणि महानगर पालिका यांसारख्या स्थानिक संस्थांकडून प्रदर्शन व व्यापारी केंद्रे विकसीत करण्यात येत आहेत. यापैकी काही उदाहरणे पुढीलप्रमाणे आहेत- पुणे-नाशिक मार्गावरील मोशी येथील आंतरराष्ट्रीय प्रदर्शन व व्यापारी केंद्र, औरंगाबाद शहराजवळील शेंद्रे औद्योगिक वसाहतीमधील प्रदर्शन व व्यापारी केंद्र आणि नागपूर येथील आंबाझरी उद्यानाजवळील व्यापारी संकुल. या प्रकल्पांना राज्य शासनाकडून आवश्यक सहाय्य पुरविण्यात येईल.

४.५ हेलिपॅडस्

हवाई वाहतूक पायाभूत सुविधा गतिशील करण्यासाठी, मोठया महाराष्ट्र औद्योगिक विकास क्षेत्रामध्ये हेलिपॅडस् उभारण्यात येतील.

५) औद्योगिक वापरासाठी जमीन

औद्योगिक वापरासाठी जमीन उपलब्ध करुन देणे, हे राज्य शासनापुढील महत्वाच्या आव्हानांपैकी एक आव्हान आहे. यासाठी ना-अधिसूचित करण्यात आलेल्या विशेष आर्थिक क्षेत्रातील जागांचा वापर करणे, नवीन सहकारी औद्योगिक वसाहतींच्या विकासाला प्रोत्साहन देणे आणि महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने घेतलेल्या पुढाकारांना पाठिंबा देणे, यासारख्या योग्य उपाययोजना राज्य शासनाकडून करण्यात येतील.

५.१ महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ (एमआयडीसी)

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ राज्यांतर्गत उत्पादन सुविधा उभारण्यासाठी जमीन आणि संबंधित औद्योगिक पायाभूत सुविधा उपलब्ध करुन देण्यासाठी महत्वाची भूमिका बजावण्याचे काम, यापुढेही चालू ठेवेल. जागेबाबतची वाढती मागणी पुरेशा प्रमाणात भागविण्यासाठी, एमआयडीसी जमीन संपादनासाठी नवनवीन योजना वापरात आणेल.

५.२ औद्योगिक क्षेत्रातील चटई क्षेत्र निर्देशांकात वाढ

एमआयडीसी क्षेत्रातील विद्यमान घटकांच्या व्यवसायाच्या कामकाजातील वाढ पुरेशा जागेच्या अभावी मर्यादित राहिली आहे. हा प्रश्न सोडविण्यासाठी, एमआयडीसी क्षेत्रातील आणि नवीन सहकारी औद्योगिक वसाहतीमध्ये मूळ चटई क्षेत्र निर्देशांका पेक्षा अतिरीक्त ०.५ पर्यंत चटई क्षेत्र निर्देशांक अधिमूल्य आकारुन देण्यास शासन परवानगी देईल.अधिमूल्याचा दर एमआयडीसी शासनाच्या मान्यतेने निश्चीत करील.

५.३ ना-अधिसूचित केलेल्या/प्रस्ताव मागे घेतलेल्या विशेष आर्थिक क्षेत्रातील जमीन

ना-अधिसूचित झालेल्या / प्रस्ताव मागे घेतलेल्या विशेष आर्थिक क्षेत्रांच्या जमीनीचा वापर एकात्मिक औद्योगीक क्षेत्रे विकसित करण्यासाठी सोबत अनुसूची - अ मध्ये तपशीलात नमुद केल्या प्रमाणे संकल्पीत आहे.

५.४ फ्लॅटेड स्ट्रक्चर्स्

जमीनीच्या किंमतीत झपाटयाने होणाऱ्या वाढीमुळे, छोटया उद्योजकांना त्यांच्या व्यवसायासाठी जमीन मिळविणे कठीण होत आहे. त्यामुळे सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांकरिता जागा देण्यासाठी एमआयडीसी क्षेत्रामध्ये फ्लॅटेड स्ट्रक्चर्स् चे बांधकाम करण्यात येईल. अशी जागा सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना त्यांच्या औद्योगिक वापरासाठी देण्यात येईल.

५.५ महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या वसाहतीतील भूखंडाचे आरक्षण -

अ) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या नवीन औद्योगिक वसाहतीमध्ये सुक्ष्म व लघु उद्योगांसाठी १० टक्के क्षेत्र राखीव ठेवण्यात येईल. याक्षेत्रापैकी महिला उद्योजकांना, अनुसूचित जाती, जमातीच्या उद्योजकांना तसेच वस्तुंचे उत्पादन करणाऱ्या महिलांच्या बचत गटांना ५ टक्के पर्यंत क्षेत्र प्राधान्यांने वाटप करण्यात येईल.

आ) विशाल प्रकल्पांना महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या औद्योगिक वसाहतीमध्ये प्राधान्यांने भूखंड वाटपाचे धोरण या पुढे चालू ठेवण्यात येईल.

इ) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या ज्या औद्योगिक वसाहतीमध्ये ७५ टक्के भूखंडाचे वाटप झालेले आहेत अशा ठिकाणी नवीन औद्योगिक वसाहतीसाठी भूसंपादनाची कार्यवाही करण्याचे प्रयत्न केले जातील.

६) गुंतवणूकदारांसाठी सोयी-सुविधा व गुंतवणूक प्रोत्साहने :

६.१ गुंतवणूकदारांसाठी प्रोत्साहने व सोयी-सुविधांसाठी कक्ष :

मागील काही वर्षांपासून राज्य सरकारच्या भूमिकेत फक्त सेवा देण्याऐवजी सोयी-सुविधा उपलब्ध करुन देणारा (facilitator) असा बदल झाला आहे. राज्यात गुंतवणूक आकर्षित करण्याकरीता राज्य सरकार गुंतवणूक प्रोत्साहने व सोयी-सुविधांची माहिती गुंतवणूकदारांना देण्याच्या दृष्टीकोनातून अधिक प्रयत्न करीत आहे. उद्योजकाला एक खिडकी योजनेअंतर्गत सरकारच्या विविध संस्थांचे परवाने एकाच ठिकाणी मिळण्याच्या दृष्टीकोनातून राज्यातील बहुतांश जिल्ह्यांमध्ये उद्योग सेतूची स्थापना करण्यात आली आहे. या अंतर्गत एक खिडकी पोर्टल तसेच महा-ई-बीझ सुरु होण्याच्या मार्गावर आहेत. या सर्व प्रयत्नांनंतर सुध्दा गुंतवणूकदारांना सोयी-सुविधा व मदतीसाठी एक स्वतंत्र कक्ष असणे आवश्यक असल्याचे दिसून येते. त्याकरीता राज्य सरकारने खालील बाबी तसेच इतर अनुषंगिक बाबींवर विचार करण्यासाठी प्रधान सचिव (उद्योग) यांचे अधिपत्याखाली एकात्मिक कक्ष स्थापन करण्याचे योजिले आहे.

- गुंतवणूकीत वाढ, तसेच गुंतवणूक वाढीसाठी कार्यक्रमांचे नियोजन व सहभाग आणि या प्रयोजनार्थ परिपूर्ण माहितीच्या निर्मिती व प्रचार.
- मार्गदर्शक सेवेच्या (Escort Services) माध्यमातून मदत, वेब बेस्ड पोर्टलचे व्यवस्थापन, विविध शासकीय विभागांबरोबर समन्वय
- प्रकल्प सल्लागार सेवा
- गुंतवणूक वाढीसाठी कक्ष.
- प्रकल्प सल्लागार सेवा

- गुंतवणूकी नंतरच्या सेवासाठी कक्ष.
- विदेशी गुंतवणूकदारांसाठी कक्ष.
- अर्थ व सांख्यिकी माहिती कक्ष.

वरील कक्षांच्या उभारणीसाठी शासनाकडून आवश्यक मदत पुरविण्यात येईल.

६.२ **महा-ई-बीज पोर्टलची ऑन लाईन सेवा :**

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने परिपूर्ण व सर्वसमावेशक होण्याच्या दृष्टीकोनातून नवीन डिजीटल इन्व्हेस्टर पोर्टल विकसित केले आहे. गुंतवणूकदारांना एकत्रित माहिती, सेवा, परवाने एकत्रितरित्या संगणकावर पुरविणे (One Stop Portal) हा या पोर्टलचा उद्देश आहे. लवकरच महा-ई-बीझद्वारे महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ व उद्योग संचालनालय यांचेकडून पुरविल्या जाणाऱ्या पूर्णपणे स्वयंचलीत ४५ सेवासह २०५ पेक्षा जास्त सेवा आणि राज्य शासन तसेच केंद्र शासनाच्या विविध विभागांकडून नॉन ऑटोमेटेड १६० सेवा पुरविल्या जातील. या सेवांची वर्गवारी विविध क्षेत्र आणि उद्योगांमध्ये करण्यात आली आहे. गुंतवणूकदार, भूखंडधारक तसेच भावी गुंतवणूकदारांच्या लाभासाठी या सेवांची वर्गवारी राज्य तसेच केंद्र शासनाच्या विविध विभागांमध्ये करण्यात आली आहे. सद्य:स्थितीत, या पोर्टलद्वारे ४५ पूर्णपणे स्वयंचलीत सेवांद्वारे विविध मंजूऱ्या उद्योजक प्राप्त करुन घेऊ शकतील.

एक खिडकी योजना अधिक प्रभावी करण्याकरीता शासन वरील बाबींबरोबर खालील नवीन गोष्टींचाही समावेश करील.

एक) एसएमएस सुविधा.

दोन) प्रदानांसाठी सुविधा.

तीन) बारकोड ट्रॅकिंग सेवा.

चार) बॅक एंड प्रोसेसिंग थ्रु इआरपी.

पाच) कामगार व महावितरण यांची उद्योग विभागासोबत जोडणी.

सहा) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास क्षेत्राबाहेर अग्निशमन सेवेची उपलब्धता.

या पोर्टलची सेवा ही सिंगल विंडो पोर्टल म्हणून विस्तारीत होणार असून त्याद्वारे औद्योगिक वाढ होण्याच्या दृष्टीकोनातून उद्योग विभाग त्याचप्रमाणे उद्योगाच्या अनुषंगाने संबध येणारे शासनाच्या विविध स्तरावरील इतर विभाग / संस्था याद्वारे दिले जाणारे आवश्यक ते परवाने, मंजूऱ्या, विवरणपत्र सादर करणे, इत्यादी सुविधा पुरविण्यात येतील.

६.३ महाराष्ट्राचा ब्रॅंड तयार करणे : 'मॅग्नेटिक महाराष्ट्र, अॅट्रॅक्शन्स अनलिमिटेड'

प्रमुख आर्थिक उलाढालींकरीता महाराष्ट्र हे भारतातील तसेच जगातील महत्वाचे ठिकाण आहे. गुणवत्तापूर्ण उत्पादन, नवीन तंत्रज्ञान, सुरक्षा व उच्च दर्जाच्या औद्योगिक पायाभूत सुविधांमुळे आकर्षक गुंतवणूकीसाठी सर्वाधिक पसंतीचे ठिकाण म्हणून महाराष्ट्राच्या ब्रॅंडची उभारणी करावयाचे शासनाचे ध्येय आहे. याशिवाय, गुंतवणूकदारांना जागतिक दर्जाच्या पायाभूत सुविधां उपलब्ध करुन देणे, व्यवसाय करण्यासाठी, सुकरता कुशल मनुष्यबळ आणि सर्वात महत्वाचे म्हणजेच "मॅग्नेटिक महाराष्ट्रा" मध्ये अविरत आकर्षण असल्याचा विश्वास निर्माण करणे यासाठी शासन वचनबध्द आहे.

राज्यातील उत्पादन हे उच्च गुणवत्तेचे, पर्यावरणपूरक व किंमतीच्या दृष्टीने स्पर्धात्मक राहील असा विश्वास ब्रॅंड महाराष्ट्र जगाला देईल. या औद्योगिक धोरणाच्या माध्यमातून औद्योगिक विकासाच्या तंत्राद्वारे महाराष्ट्राचा दर्जा उंचावतांना, सुक्ष्म उद्योगांपासून विशाल प्रकल्पा पर्यंतच्या सर्व उद्योगांचा सर्वांगीण विकास होईल, मोठया प्रमाणात रोजगारनिर्मिती होईल, कुशल मनुष्यबळाच्या कमतरतेची पूर्तता होईल आणि विशेष महत्वाचे म्हणजे राज्यातील प्रादेशिक विकासात समतोल राखण्यात येईल अश्या पध्दतीने "**ब्रॅंड**" निर्मीतीस प्रोत्साहन देण्यात येईल.

६.४ प्रशासकीय कार्यपध्दतीचे सुलभीकरण :

अ) बहुविध करांसाठी सिंगल इंटरफेस.

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाची औद्योगिक क्षेत्रे ही महानगरपालिका, नगरपरिषदा, ग्रामपंचायती अशा विविध स्थानिक प्राधिकरणांच्या अधिपत्याखाली येतात. या विविध प्राधिकरणे व त्यांचेकडून आकारण्यात येणाऱ्या करांमुळे गुंतवणूकदारासाठी परवाने मंजूरीची प्रक्रिया ही गुंतागुंतीची व खर्चिक होते. हा प्रश्न सोडविण्यासाठी शासनाकडून पुर्नविलोकन

करण्यात येऊन एक खिडकी (सिंगल इंटरफेस) उपलब्ध करुन देण्यासाठी आवश्यकतेनुसार संबंधित कायद्यांमध्ये आवश्यक त्या सुधारणा करण्यात येतील.

ब) कामगार ना-हरकत प्रमाणपत्र :

महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या औद्योगिक क्षेत्रातील जागेच्या हस्तांतरणाकरीता कामगार विभागाकडून मिळवावयाच्या ना-हरकत प्रमाणपत्राच्या,लेबर सेस आणि कामगार विभागाशी संबधीत इतर बाबीच्या प्रक्रियेचे सुलभीकरण करण्यात येईल.

क) संगणकीकरण :

संपूर्ण सामुहिक प्रोत्साहन योजनेचे संगणकीकरण करण्याचे काम राज्य शासनाने सुरु केले आहे. एकत्रित संगणकप्रणाली तयार करण्यात येत असून ती लवकरच कार्यान्वित करण्यात येईल. अर्जाचे सादरीकरण, त्यावरील प्रक्रिया, सद्यस्थितीची पडताळणी, पात्रता प्रमाणपत्राची संगणकीकृत पोचपावती, औद्योगिक प्रोत्साहन अनुदान तसेच इतर दाव्यांची मंजूरी, पाठपुरावा अहवाल सादर करणे, इत्यादी बाबी संगणकीकरणाद्वारे होणार आहेत.

ड) व्यवसायातील कार्यपध्दतीमध्ये सुधारणा

याव्यतिरिक्त उद्योगांना दिल्या जाणाऱ्या सर्व प्रकारच्या सेवा, मंजुऱ्या व परवान्यांशी संबंधित कार्यपध्दतीचा आढावा शासनाकडून घेतला जाईल.

७) कुशलता विकास

औद्योगिक उत्पादनासाठी कुशल मनुष्यबळाची कमतरता हा एक मोठा भेडसावणारा प्रश्न आहे. त्याचे निराकरण करण्यासाठी राष्ट्रीय कुशलता विकास धोरण तयार करण्यासाठी मा. पंतप्रधान यांच्या अध्यक्षतेखाली कुशलता विकासासाठी राष्ट्रीय परिषद गठीत करण्यात आली आहे. त्यानुसार, राष्ट्रीय परिषदेने अतिरिक्त ५० कोटींचे कुशल मनुष्यबळ राष्ट्रीय स्तरावर उपलब्ध करुन देण्याचे ध्येय ठेवले आहे. त्यास अनुसरुन महाराष्ट्र शासनाने सन २०२२ पर्यंत ४.५० कोटी कुशल मनुष्यबळ निर्मितीचे लक्ष्य ठेवले आहे. या राष्ट्रीय परिषदेअंतर्गत राज्य शासनाने उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाअंतर्गत राज्य स्तरावर तसेच विभागीय स्तरावर कुशलता विकासासाठी

व्यवस्थापन समितीची स्थापना केली आहे. या कार्यक्रमाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी या समित्या तसेच संबंधित उद्योग यांनी समन्वयाने विशिष्ट कुशल तंत्रज्ञानाची गरज, त्याची मागणी व पुरवठा यातील तूट निश्चित करण्यासाठी एकत्रित प्रयत्न करणे आवश्यक आहे. उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग तसेच औद्योगिक संघटना यांचेमध्ये समन्वय साधण्यासाठी शासन प्रधान सचिव (उद्योग) यांचे अधिपत्याखाली)"कौशल्य विकास आणि वृध्दी कक्ष"Skill Development and Enhancement Cell (ची स्थापना करणार आहे.

महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र यास औद्योगिक घटकाच्या मागणीनुसार प्रशिक्षण देण्यासंदर्भात महत्वाची भूमिका बजावण्यासाठी अधिक मजबूत करण्यात येईल. औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था व इतर व्यावसायिक प्रशिक्षण संस्थांनाही कामगारांची कौशल्य तूट निश्चित करण्याकामी प्रोत्साहन देण्यात येणार आहे. याव्यतिरिक्त, औद्योगिक संघटनांनाही उद्योग घटकांमध्ये औद्योगिक घटकांच्या गरजेनुसार प्रशिक्षण देण्यासाठी उद्युक्त करण्यात येणार आहे. याकरीता उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या मदतीने उद्योग विभागामार्फत ठोस पावले उचलली जातील.

८) विशाल व मोठया उद्योगांना प्रोत्साहन देणे

१) विशाल प्रकल्प

विशाल प्रकल्पांमुळे मिळणारे बहुविध फायदे लक्षात घेऊन तशा स्वरुपाची गुंतवणूक आकर्षित करण्यासाठी या प्रकल्पांना विवक्षित एकत्रित प्रोत्साहने (Customised Package) देण्याचे ठरविण्यात आले आहे. उद्योगांचे राज्याच्या सर्व विभागात विकेंद्रीकरण करण्याच्या दृष्टीकोनातून शासनाकडून विशेष प्रयत्न करण्यात येणार आहेत.

खालील तक्ता -१ मध्ये दर्शविलेल्या किमान मर्यादांनुसार स्थिर भांडवली गुंतवणूक असलेले किंवा प्रत्यक्ष नियमित रोजगार निर्माण करणारे उत्पादक घटक अतिविशाल किंवा विशाल प्रकल्प म्हणून संबोधण्यात येतील.

तक्ता - १

घटकांचे प्रकार	तालुका / क्षेत्र निहाय वर्गवारी	किमान स्थिर भांडवली गुंतवणूक (रु. कोटीत)	किमान प्रत्यक्ष रोजगार निर्मिती (व्यक्ती संख्या)
विशाल औद्योगिक घटक (मेगा इंडस्ट्रीयल युनिट)	अ आणि ब	७५०	१५००
	क	५००	१०००
	ड आणि ड +	२५०	५००
	विना उद्योग जिल्हे आणि नक्षलग्रस्त क्षेत्र	१००	२५०
अति विशाल औद्योगिक घटक (अल्ट्रा मेगा इंडस्ट्रीयल युनिट)	संपूर्ण राज्यात	१५००	३०००

अ) विशाल प्रकल्पांसाठी तालुक्याच्या वर्गवारीनुसार वरील तक्त्यात दर्शविलेल्या रोजगार निर्मितीच्या किमान मर्यादेपेक्षा दुप्पट रोजगार निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांना अतिरिक्त प्रोत्साहने देण्यात येतील.

ब) शासन निर्णय क्रमांक आयडीएल-१००५/प्र.क्र.११९/उद्योग-८, दिनांक २ जून, २००५ अन्वये मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत करण्यात आलेली उच्चाधिकार समिती विशाल प्रकल्पांना / अतिविशाल प्रकल्पांना द्यावयाच्या प्रकरणनिहाय विवक्षित एकत्रित प्रोत्साहनांना (कस्टमाईझड पॅकेज) मान्यता देईल. तसेच शासन निर्णय क्रमांक आयडीएल - १०९७/(१३४७८)/उद्योग ८ दिनांक १८ जानेवारी १९९८ अन्वये स्थापन करण्यात आलेली व आयडीएल-१००४/प्र.क्र. ३१८/उद्योग-८, दिनांक २४ डिसेंबर, २००४ अन्वये पुनर्रचीत करण्यात आलेली मा. मुख्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखालील उद्योगांकरिता मंत्रींमंडळ उपसमिती (कॅबिनेट सब

कमिटी ऑन इंडस्ट्रि) विशाल प्रकल्पांना /अतिविशाल प्रकल्पांना अधिकच्या सवलती व प्रोत्साहने तसेच अटी / शर्तीमध्ये सूट, इ. देण्यास मान्यता देवू शकेल.

२) मोठे उद्योग :

सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम अधिनियम-२००६ नुसार सुक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योगांच्या गुंतवणूक मर्यादेपेक्षा जास्त गुंतवणूक असणा-या उद्योगांची गणना मोठे उद्योग म्हणून करण्यात आली आहे. औद्योगिकदृष्टया कमी विकसित असलेल्या क्षेत्रात गुंतवणूक करण्यास मदत होण्याच्या दृष्टीकोनातून अशा मोठया उद्योग घटकांना खालील प्रोत्साहने देण्यात येतील.

मोठया उद्योगांना देण्यात येणा-या सर्व प्रोत्साहनाची (Basket of Incentives) एकूण मर्यादा खालील तक्त्यातील मर्यादेत व पुढ़ील अटी व शर्तीनुसार राहील.

तक्ता-२

तालुका / क्षेत्र निहाय वर्गीकरण	अनुज्ञेय भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत प्रोत्साहनाची आर्थिक मर्यादा (%)	पात्रता कालावधी(वर्षे)
अ	--	७
ब	--	७
क	३०	७
ड	४०	७
ड +	५०	७
विना उद्योग जिल्हे	७०	७
नक्षलग्रस्त क्षेत्र	८०	७

टिप- दरवर्षी देण्यात येणारी प्रोत्साहने ही एकूण प्रोत्साहने व पात्रता कालावधी यांच्या प्रमाणात असतील.

अ) राज्यातील अ व ब तालुके वगळता, इतर भागातील पात्र उद्योग घटकांना त्यांनी उत्पादन केलेल्या पात्र उत्पादनांवर (फिनिशड प्रोडक्ट) स्थानिक विक्रीवरील ६० ते १०० टक्के

मूल्यवर्धीत कर वजा इनपुट टॅक्स क्रेडीट किंवा शून्य यापैकी जे जास्त असेल तेवढा मूल्यवर्धीत कर अधिक केंद्रीय विक्रीकर इतक्या मर्यादेपर्यंत औद्योगिक विकास अनुदान दरवर्षी दिले जाईल.

ब) राज्यातील अ व ब वर्ग तालुके वगळता इतर भागातील अन्न प्रक्रिया उद्योगावर भर देण्याच्या दृष्टीकोनातून वरील तक्त्यात दर्शवलेल्या भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत द्यावयाच्या प्रोत्साहनाच्या आर्थिक मर्यादेपेक्षा अतिरिक्त १० टक्के औद्योगिक विकास अनुदान देण्यात येईल आणि पात्रता कालावधीत १ वर्षाची वाढ करण्यात येईल.

क) राज्यातील पात्र घटकांच्या ऊर्जा लेखा परीक्षण (ऑडिट) आणि पाणी लेखा परीक्षणासाठी (ऑडीट) झालेल्या एकूण खर्चाच्या ७५ टक्के व जास्तीत जास्त अनुक्रमे रु.२ लाख आणि रु.१ लाख इतका परतावा अनुज्ञेय राहील. हे लेखा परीक्षण निवड केलेल्या यादीतील संस्थांकडून करण्यात येईल. तसेच वीज आणि पाणी बचत करण्याच्या संदर्भात उद्योग घटकाने खरेदी केलेल्या यंत्रसामुग्रीच्या किंमतीच्या ५० टक्के व जास्तीत जास्त प्रत्येकी रु.५ लाख इतक्या मर्यादेपर्यंत परतावा अनुदान अनुज्ञेय राहिल व या अनुदानाचा समावेश एकूण पात्र प्रोत्साहन रकमेच्या आर्थिक मर्यादेत असेल.

ड) वरील प्रोत्साहनांव्यतिरिक्त अ व ब वर्गीकृत क्षेत्रे वगळता इतर क्षेत्रातील पात्र मोठया उद्योगांना गुंतवणूक कालावधीत जमीन संपादन करण्यासाठी(असाईनमेंट लीज व विक्री प्रमाणपत्रासह) व मुदत कर्जासाठी मुद्रांक शुल्कातून १०० टक्के सूट देण्यात येईल. मात्र अ व ब क्षेत्रातील फक्त माहिती तंत्रज्ञान व जैव तंत्रज्ञान उद्यानातील व माहिती तंत्रज्ञान / जैव तंत्रज्ञान पात्र घटकांना मुद्रांक शुल्क सूट देण्यात येईल. तसेच सामुहिक प्रोत्साहन योजना २००७ अंतर्गत पात्र ठरविलेल्या घटकांना सदर योजनेत स्पष्ट केल्याप्रमाणे गुंतवणूक कालावधीत मुद्रांक शुल्क सूट देण्यात येईल.

इ) वरील प्रोत्साहनांव्यतिरिक्त अ व ब वर्गिकृत क्षेत्रे वगळता इतर क्षेत्रातील पात्र नवीन उद्योग घटकांना पात्रता कालावधीकरिता विद्युत शुल्क देण्यापासून सूट देण्यात येईल. मात्र अ व ब क्षेत्रातील पात्र १००% मोठे निर्यातक्षम उद्योग, पात्र मोठे माहिती तंत्रज्ञान घटक आणि जैव तंत्रज्ञान घटकांना विद्युत शुल्कातून सात वर्षे सूट देण्यात येईल.

९) सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना पाठिंबा

९.१ समूह विकास- नवीन योजनांतर्गत योजना

वैयक्तिक सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम यशस्वी करण्यासाठी आणि त्यांचा विकास करण्यासाठी आर्थिक बचत, व्यवहारांच्या खर्चातील कपात, माहितीचा प्रसार, बाजारपेठेचा विकास, स्थिर किंमतीने कच्च्या मालाचा पुरेसा पुरवठा, तांत्रिक माहिती आणि आधुनिक तंत्रज्ञानाची उपलब्धता समूह विकास योजनेमुळे होत असल्यामुळे त्याद्वारे या उपक्रमांची स्पर्धात्मक क्षमता सुधारण्यास मदत होते.

भारत सरकारच्या सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम मंत्रालयातर्फे सामायिक सुविधा केंद्रासाठी (कॉमन फॅसिलिटी सेंटर-सीएफसी) आर्थिक सहाय्य देण्यात येते. शासन निर्णय एसएमई २००९/(२२९)/उद्योग-७ दि. ९.६.२०१० आणि एसएमई २०१०/(१०१७)/उद्योग-७, दि. २२.१०.२०१० नुसार देय असलेले सहाय्य अशा घटकांना यापुढे चालु ठेवण्याचे प्रस्तावित आहे. राज्यातील औद्योगिक दृष्ट्या अविकसित क्षेत्रातील छोट्या समुहांनादेखील ही संकल्पना लागू करण्याची गरज आहे.

या संबंधात मान्यताप्राप्त सामायिक सुविधा केंद्रांना संयंत्र व यंत्रसामग्रीवरील खर्चाच्या ७० टक्के इतके आर्थिक सहाय्य राज्य शासनाकडून अनुदानाच्या स्वरुपात देण्यात येईल. १०० टक्के सुक्ष्म उपक्रम असणा-या उपक्रमांकरीता किंवा किमान ५० टक्के महिला-प्रचालित उपक्रमांकरिता, हे अनुदान ८० टक्क्यांपर्यंत वाढविण्यात येईल. सविस्तर प्रकल्प अहवाल (डीपीआर) तयार करण्यासाठी आणि सामायिक सुविधा केंद्र उभारण्यासाठी मिळणारे अनुदान प्रति समुह जास्तीत जास्त रु. ५ कोटी इतके मर्यादित राखण्यात येईल. (प्रकल्प खर्चात जमिन, इमारत, संयंत्र आणि यंत्रसामुग्री व कार्यान्वयन-पूर्व खर्चाचा समावेश असेल.)

या प्रयोजनासाठी गठीत करण्यात आलेल्या विशेष हेतु संस्थांना (Special Purpose Vehicle) सहाय्य देण्यात येईल. सामुहिक प्रोत्साहन योजना अंतर्गत निश्चित केल्याप्रमाणे ड ड + क्षेत्र, विना उद्योग जिल्हे आणि नक्षलग्रस्त भागात स्थापित करण्यात येणारी सामाईक सुविधा केंद्रे नवीन राज्य सामाईक सुविध सहाय्य योजनेंतर्गत राज्याचे सहाय्य मिळण्यास पात्र राहतील.

९.२ स्पर्धात्मकता वाढीसाठी कार्यक्रम

राष्ट्रीय उत्पादन स्पर्धात्मक कार्यक्रम (एनएमसीपी) खाली सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना देशांतर्गत तसेच आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेमध्ये स्पर्धात्मक होण्यासाठी पाठिंबा देण्याकरिता सन २००५ मध्ये राष्ट्रीय उत्पादन स्पर्धात्मकता परिषद स्थापन करण्यात आली.

एनएमसीपी ला पूरक म्हणून आणि महाराष्ट्रातील औद्योगिक दृष्ट्या अविकसीत भागात असलेल्या सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांपर्यंत पोहचण्यासाठी, राज्य शासनातर्फे राज्य उत्पादन स्पर्धात्मकता कार्यक्रम (एसएमसीपी) सुरु करण्यात येईल.

एसएमसीपी अंतर्गत खालील माध्यमातून मदत देण्यात देईल:- विक्री मदत योजना, कौशल्य विकास योजना, उत्पादन वाढविण्यासाठी तसेच डिझाईन मदत योजना.

अ) **विक्री मदत योजना:-** सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना देशांतर्गत तसेच आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विक्रीत वाढ करण्यासाठी त्यांची स्पर्धात्मकता वाढविण्याकरिता, राज्य शासन पॅकेजिंग पध्दतीत व तंत्रज्ञानात श्रेणीवाढ करण्यासाठी तसेच राज्य/जिल्हा स्तरावर प्रदर्शनां मध्ये भाग घेण्यासाठी मदत करेल.

ब) **कुशलता विकास योजना:-** सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांवरील पंतप्रधान कार्यबल समितीच्या निष्कर्षांनुसार देशांमध्ये जरी मोठया प्रमाणात मनुष्यबळ उपलब्ध असले तरी उत्पादन क्षेत्राला कुशल मनुष्यबळ मिळणे आणि त्यांनी सारख्या नोकऱ्या बदलणे या दोन भेडसावणाऱ्या समस्यांना तोंड द्यावे लागत आहे. हा प्रश्न सोडविण्यासाठी, राज्य शासनाने गरजेवर आधारीत कुशलता विकास कार्यक्रम तयार करुन कार्यान्वित करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

क) **उत्पादन वाढविण्यासाठी मदत योजना:-** ही योजना, सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना अपव्यय कमी करण्यासाठी, उप्तादकता वाढविण्यासाठी, नवनवीन प्रथा सुरु करण्यासाठी आणि चांगली व्यवस्थापन यंत्रणा पुन्हा: सुरु करण्यासाठी, लागू करण्यात येईल. उत्पादन वाढविणारी तंत्रे कार्यान्वित करण्यासाठी सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना पाठिंबा देण्याचे प्रस्तावित करण्यात येत आहे, ज्यामुळे त्यांना अधिक चांगले मनुष्यबळ व्यवस्थापन, जागेचा

सुधारित वापर, उत्कृष्ट खरेदी व्यवस्थापन, सुधारित प्रक्रिया याव्दारे उत्पादन खर्च कमी करणे तसेच त्यांची उत्पादन खर्चातील स्पर्धात्मकता वाढविण्यास मदत होईल.

ड) **डिझाईन मदत योजना:-** डिझाईन मदत योजना ही सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांमध्ये डिझाईन आणि नाविन्यपूर्णता आणण्यासाठी विकसित करण्यात आली आहे. डिझाईन मध्ये सुधारणा करुन सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम त्यांच्या उत्पादनांचे मुल्यवर्धन करुन त्याव्दारे अधिक स्पर्धाक्षम होतील.

हा कार्यक्रम सामाईक सुविधा केंद्रे, उद्योग संघटना आणि नामवंत निर्यातदार संघटना व संस्था उभारण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या विशेष हेतू वाहन संस्थांच्या माध्यमातून कार्यान्वित करण्यात येईल. या संबंधात सामुहिक प्रोत्साहन योजने अंतर्गत राज्य स्तरीय समितीकडून सविस्तर घटक-निहाय कार्यपध्दती आणि धोरण आखण्यात येईल.

९.३ सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना आर्थिक सवलती :

सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम आर्थिकदृष्ट्या सक्षम व्हावेत म्हणून सामुहिक प्रोत्साहन योजना अंतर्गत एकत्रित आर्थिक सवलती देण्यात येतील ज्यामुळे अशा घटकांना प्राथमिक अवस्थेत सक्षम होण्यास मदत होईल. सदर योजनेअंतर्गत सुक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योग घटक राज्यातील अविकसित भागांमध्ये स्थापन करण्यास उत्तेजन मिळेल या दृष्टीकोनातून प्रोत्साहने देण्यात आली आहेत. सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना देण्यात येणा-या सर्व प्रोत्साहनाची (Basket of Incentives) एकूण मर्यादा खालील तक्त्यातील मर्यादेत व पुढील अटी व शर्तीनुसार राहील.

<u>तक्ता-३</u>

तालुका / क्षेत्र निहाय वर्गीकरण	अनुज्ञेय भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत प्रोत्साहनाची आर्थिक मर्यादा	पात्रता कालावधी(वर्षे)
अ	-	७
ब	२०	७
क	४०	७
ड	७०	१०

तालुका / क्षेत्र निहाय वर्गीकरण	अनुज्ञेय भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत प्रोत्साहनाची आर्थिक मर्यादा	पात्रता कालावधी(वर्षे)
ड +	८०	१०
विना उद्योग जिल्हे	९०	१०
नक्षलग्रस्त क्षेत्र	१००	१०

टिप- दरवर्षी देण्यात येणारी प्रोत्साहने ही एकूण प्रोत्साहने व पात्रता कालावधी यांच्या प्रमाणात असतील.

अ) राज्यातील अ तालुके वगळता, इतर भागातील पात्र घटकांना त्यांनी उत्पादन केलेल्या पात्र उत्पादनांवर (फिनिशड प्रोडक्ट) स्थानिक विक्रीवरील मूल्यर्धीत कर वजा इनपुट टॅक्स क्रेडीट किंवा शून्य यापैकी जे जास्त असेल तेवढा मूल्यवर्धीत कर अधिक केंद्रीय विक्रीकर अधिक इनपुट टॅक्स क्रेडीटच्या २० टक्के ते १०० टक्के इतक्या मर्यादेपर्यंत औद्योगिक विकास अनुदान दरवर्षी दिले जाईल.

ब) विदर्भ, मराठवाडा, उत्तर महाराष्ट्र या भागातील व कोकण विभागातील रायगड, रत्नागिरी व सिंधुदूर्ग या जिल्हयातील ('अ' वर्गीकृत तालुके वगळता) नवीन पात्र उद्योग घटकांना विद्युत देयकापोटी रु. १/- प्रति युनिट व राज्याच्या इतर भागात (अ वर्गीकृत तालुके वगळून) रु. ०.५० प्रति युनिट या दराने उत्पादनाच्या दिनांकापासून तीन वर्षासाठी अनुदान देणे अनुज्ञेय राहील.

क)) राज्यातील अ व ब तालुके वगळता, इतर भागातील पात्र घटकांना, पात्रता कालावधींसाठी त्यांनी स्थिर भांडवली मालमत्ता संपादन करण्याकरिता घेतलेल्या मुदत कर्जावर ५ टक्के पर्यंत व्याज अनुदान संबंधित पात्र घटकाने त्या त्या वर्षासाठी वापरलेल्या व भरलेल्या वीज देयकांच्या रक्कमेच्या मर्यादेपर्यंत दिले जाईल.

ड) राज्यातील अ वर्ग तालुके वगळता इतर भागातील अन्न प्रक्रिया उद्योगावर भर देण्याच्या दृष्टीकोनातून वरील तक्त्यात दर्शवलेल्या भांडवली गुंतवणुकीच्या टक्केवारीत द्यावयाच्या प्रोत्साहनाच्या आर्थिक मर्यादेपेक्षा अतिरिक्त १० टक्के औद्योगिक विकास अनुदान देण्यात येईल आणि पात्रता कालावधीत १ वर्षाची वाढ करण्यात येईल.

इ) राज्यातील पात्र घटकांच्या ऊर्जा लेखा परीक्षण (ऑडिट) आणि पाणी लेखा परीक्षणासाठी (ऑडीट) झालेल्या एकूण खर्चाच्या ७५ टक्के व जास्तीत जास्त अनुक्रमे रु.२ लाख आणि रु.१ लाख इतका परतावा अनुज्ञेय राहील. हे लेखा परीक्षण निवड केलेल्या यादीतील संस्थांकडून करण्यात येईल. तसेच वीज आणि पाणी बचत करण्याच्या संदर्भात उद्योग घटकाने खरेदी केलेल्या यंत्रसामुग्रीच्या किंमतीच्या ५० टक्के व जास्तीत जास्त प्रत्येकी रु.५ लाख इतक्या मर्यादेपर्यंत परतावा अनुदान अनुज्ञेय राहिल व या अनुदानाचा समावेश एकूण पात्र प्रोत्साहन रकमेच्या आर्थिक मर्यादेत असेल.

फ) सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांचा दर्जा वाढ व स्पर्धात्मकतेसाठी गुणवत्ता प्रमाणपत्र, संशोधन व विकास कार्यक्रम, तंत्रज्ञान वृध्दी, प्रदूषणमुक्त-उत्पादन उपाययोजना व पेटंट रजिस्ट्रेशन, इत्यादीसाठी देय असलेली प्रोत्साहने सुधारीत करुन पुढे चालू ठेवण्यात येतील.

ग) वरील प्रोत्साहनांव्यतिरिक्त अ व ब वर्गीकृत तालुके वगळता इतर तालुक्यातील पात्र सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना गुंतवणूक कालावधीत जमीन संपादन करण्यासाठी (असाईनमेंट लीज व विक्री प्रमाणपत्रासह) व मुदत कर्जासाठी मुद्रांक शुल्कातून १०० टक्के सूट देण्यात येईल. मात्र अ व ब क्षेत्रातील फक्त माहिती तंत्रज्ञान व जैव तंत्रज्ञान उद्यानातील पात्र घटकांना १०० टक्के मुद्रांक शुल्कातून सूट देण्यात येईल. तसेच सामुहिक प्रोत्साहन योजना २००७ अंतर्गत पात्र ठरविलेल्या घटकांना सदर योजनेत स्पष्ट केल्याप्रमाणे गुंतवणूक कालावधीत मुद्रांक शुल्क सूट देण्यात येईल.

ह) या व्यतिरिक्त (अ व ब वर्गिकृत क्षेत्रे वगळता इतर क्षेत्रातील) पात्र नवीन सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना पात्रता कालावधीकरिता विद्युत शुल्क देण्यापासून सूट देण्यात येईल. मात्र अ व ब क्षेत्रातील १००% निर्यातक्षम सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम आणि पात्र माहिती तंत्रज्ञान व जैव तंत्रज्ञान घटकांना विद्युत शुल्कातून सात वर्षासाठी सूट देण्यात येईल.

च) सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांच्या अस्तित्वासाठी आणि त्यांच्या वाढीसाठी वेळेवर व पुरेसे आणि माफक दराने आर्थिक सहाय्य उपलब्ध होणे आवश्यक आहे. स्वतंत्रपणे केलेल्या पत निर्धारणामुळे वित्तीय संस्थांना सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांची पतपात्रता ठरविण्यास मदत होईल.

त्यासाठी शासनाकडून सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना पत निर्धारणाकरीता आर्थिक प्रोत्साहने देण्यासाठी, स्वतंत्र योजना आखण्यात येईल.

९.४ बीज भांडवल योजनेमध्ये सुधारणा

राज्य शासनातर्फे स्वयं रोजगार पुरविणारे लहान उपक्रम स्थापन करण्यास चालना देणे हा उद्योजकता वाढविण्यासाठी करण्यात येत असलेल्या प्रयत्नांपैकी एक महत्वाचा उपक्रम आहे. राज्य शासनाच्या बीज भांडवल आणि जिल्हा उद्योग केंद्राची कर्ज योजना या योजना स्वयं-रोजगार पुरविण्याऱ्या उपक्रमांकरिता राबविण्यात येत आहेत. या योजनांखाली सीमातिक रक्कम (मार्जिन मनी) अल्पमुदतीच्या कर्जाच्या (सॉफ्ट लोन) स्वरुपात देण्यात येते. भारत सरकारच्या पंतप्रधान रोजगार निर्मिती कार्यक्रम योजनेअंतर्गत (पीएमईजीपी) सीमातिक रक्कम (मार्जिन मनी) ही बॅक एण्ड सबसिडी म्हणून देण्यात येते. ही योजना जिल्हा उद्योग केंद्रांकडून देखील राबविण्यात येते. तथापि मर्यादित लक्ष्यांक/निधी मुळे या योजनेखालील लाभार्थ्यांचे प्रमाण अल्प आहे. त्यामुळे भारत सरकारच्या पंतप्रधान रोजगार निर्मिती कार्यक्रम योजनेच्या धर्तीवर वरील दोन योजनांचे एकत्रिकरण तसेच त्यात सुधारणा करुन नवीन योजना राबविण्याचे संकल्पित आहे.

९.५ आजारी उद्योग घटकांचे पुनर्वसन करणे -

रिझर्व बँकेच्या मार्गदर्शक सुत्रानुसार **पुनरुज्जीवनक्षम** आजारी घटकांना जर संबंधित वित्तीय संस्थेनी त्यांचे पुर्नवसन करण्यास सुरुवात केली असेल तर त्यांनी शासनाला देय असलेल्या रकमेच्या परतफेडीसाठी पुढील पाच वर्षाकरिता फेर-आखणी करण्यात येईल आणि त्यावर दरवर्षी ७ टक्के दराने सरळ व्याज आकारण्यात येईल. ही सध्याची योजना पुढेही चालू ठेवण्यात यॆईल.

१०) पर्यावरणपूरक आणि तंत्रज्ञानांची श्रेणीवाढ करण्यास प्रोत्साहन देणे —

वाढत्या औद्योगिक विकासामुळे आणि जागतिकीकरणामुळे जगातील देश आता पर्यावरणाबाबत अधिकाधिक जागरुक होऊन या संबंधात शाश्वत विकास करण्यावर भर देऊ लागले आहेत. महाराष्ट्र शासन देखील हरित आणि कार्बन उत्सर्जनमुक्त तंत्रज्ञान, नैसर्गिक स्रोतांचे संवर्धन, किमान अपव्यय आणि पुनर्वापर इ. माध्यमातून पर्यावरणाभिमुख विकासास चालना

देण्यावर भर देत आहे. एमआयडीसीने अनेक पर्यावरणभिमुख पुढाकार जसे सांडपाणी प्रक्रिया सुविधा, कचऱ्याची शास्त्रीय पध्दतीने विल्हेवाट, पाण्यावर

प्रक्रिया करुन पुनर्वापर, पावसाळी पाण्याची साठवणूक आणि ऊर्जा बचतीच्या तंत्रज्ञान व उपाययोजनांना चालना देणे, यासारखे कार्यक्रम राबविण्यास सुरुवात केली आहे.

या औद्योगिक धोरणातून हरित आणि शाश्वत विकासाला ऊर्जा बचत आणि ऊर्जा लेखा परिक्षण करण्यासाठी पुढाकार, यासारख्या उपाययोजनांव्दारे चालना देण्यात आली आहे. ऊर्जा बचत आणि संवर्धनामुळे त्या प्रमाणात इंधन, खनिज, वाहतूक आणि विद्युत प्रकल्प उभारणीसाठी लागणाऱ्या जागेमध्ये होणारी बचत यामुळे देखील ऊर्जा बचत होते व त्यामुळे वातावरणातील प्रदूषण कमी होण्यास मदत होते. राज्य उत्पादनातील स्पर्धात्मकता वाढविण्याच्या कार्यक्रमाचा (एसएमसीपी) एक भाग म्हणून उद्योग घटक व उद्योग समूह यांनी उत्पादन वाढीचे तंत्रज्ञान स्वीकारण्यास या धोरणाव्दारे चालना देण्यात आली आहे. यामुळे कच्च्या मालाचा होणारा अपव्यय किमान पातळीवर ठेवण्यास घटकांना मदत होईल. लघु व मध्यम उपक्रमांना पाण्याची बचत, सांडपाण्यावर प्रक्रिया आणि लेखापरिक्षण करण्यासाठी प्रोत्साहने देण्यात येत आहेत.

११) उद्योग दिवस -

उद्योगांना, विशेषतः सुक्ष्म,लघु व मध्यम उपक्रमांना, त्यांची उत्पादने व क्षमता दाखविण्यासाठी सामाईक व्यासपीठ उपलब्ध करुन देण्याकरिता राज्याच्या प्रत्येक जिल्ह्यात एक वार्षिक उद्योग दिवस साजरा करण्याचा प्रस्ताव आहे. या उद्योग दिवसाच्या सोहळयात प्रदर्शने, कार्यशाळा, चर्चासत्रे आणि सुक्ष्म,लघु व मध्यम उपक्रमांना पुरस्कार देणे, यासारखे कार्यक्रम आयोजित करण्यात येतील. जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखालील जिल्हा सल्लागार समिती या कार्यक्रमाचे नियोजन व अंमलबजावणीसाठी समन्वय आणि संनियंत्रण करेल. या सोहळयात जिल्ह्याची औद्योगिक क्षमता व औद्योगिक विकासासाठी येणाऱ्या संधी दाखविण्याचा आणि संपूर्ण उद्योग समूहास एका समान व्यासपीठावर आणण्याचा प्रयत्न करण्यात येईल. जिल्ह्याची आर्थिक प्रगती करण्यासाठी स्वयं-रोजगाराच्या संधी व योजना उपलब्ध करुन देणे हा देखील या कार्यक्रमाचा एक महत्वाचा भाग राहील. सुक्ष्म,लघु व मध्यम उपक्रमांना प्रोत्साहन देण्यासाठी जिल्हा पुरस्कार योजनेमध्ये आवश्यक ते बदल करण्यात येतील.

१२) जिल्हा उद्योग केंद्रांचे सबलीकरण -

सुक्ष्म,लघु व मध्यम उपक्रमांना चालना देण्यासाठी जिल्हा-स्तरावर जिल्हा उद्योग केंद्र महत्वाची भूमिका बजावते. जिल्हा उद्योग केंद्रांना धोरण आणि योजनासंबंधीची परिपूर्ण माहिती देणे शक्य व्हावे यासाठी तसेच सुक्ष्म,लघु व मध्यम उपक्रमांना त्यांच्या उत्पादनांची विक्री, कुशलता विकास, उद्योजकता विकास करण्यासाठी आणि आजारी सुक्ष्म,लघु व मध्यम उपक्रमांचे पुर्नवसन आणि/किंवा सुलभ निर्गमन करण्यास मदत करणे शक्य व्हावे यासाठी, मा. पंतप्रधानांच्या कार्यबलाने समितीत जिल्हा उद्योग केंद्रांचे सबलीकरण करण्याची गरज असल्याचे नमूद केले आहे. याकरिता पायाभूत सुविधांमध्ये (माहिती तंत्रज्ञान पायाभूत सुविधांसह) सुधारणा करुन आणि मनुष्यबळाच्या क्षमता वाढीसाठी आवश्यक उपाय हाती घेवून जिल्हा उद्योग केंद्रे सबल करण्यात येतील. मा.पंतप्रधानांच्या कार्यबलाने समितीत जिल्हा उद्योग केंद्रांचे सबलीकरण करण्यासाठी राज्यांना मदत करण्याचे प्रस्तावित केले आहे. यासाठी भारत सरकारने उपलब्ध केलेल्या तरतुदी इतके अनुदान राज्य शासनाकडून देखील उपलब्ध करुन देण्यात येईल.

१३) अन्य पुढाकार

१३.१ नक्षलग्रस्त तालुक्यातील उद्योगांकरीता विशेष सहाय्य :

नक्षलवादाच्या समस्येवर औद्योगिक विकासाचा मोठ्या प्रमाणात सकारात्मक परिणाम होतो, याची राज्य शासनास जाणीव आहे. राज्यातील नक्षलग्रस्त तालुक्यातील औद्योगिक विकास अधिक जलदगतीने व्हावा याकरीता, सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३ अंतर्गत पात्र होणाऱ्या नक्षलग्रस्त तालुक्यातील सुक्ष्म,लघु, मध्यम, मोठे उद्योग व विशाल प्रकल्पांना विशेष प्रोत्साहने देय करण्यात येतील.

१३.२ पुनरुज्जीवनक्षम नसलेल्या तसेच बंद घटकांसाठी अभय योजना :

पुनरुज्जीवनक्षम नसलेल्या तसेच बंद घटकांची जमीनीसकटची स्थिर मालमत्ता वापरात येणे अत्यंत जरुरीचे आहे. त्यामुळे जे उद्योग खालील निकष पूर्ण करतील अशा उद्योगांना विशेष अभय योजनेव्दारे सुलभ निर्गमन पर्याय (एक्झिट ऑप्शन) उपलब्ध करुन देण्यात येईल.

अ) एक वर्षापेक्षा अधिक कालावधीसाठी बंद असलेला किंवा न्यायालयाकडून कर्जबाजारी म्हणून घोषित घटक.

ब) रिझर्व बँक ऑफ इंडियाच्या मार्गदर्शक सूत्रांनुसार पुनरुज्जीवनक्षम नसलेला घटक.

क) घटकाच्या व्यवस्थापनात बदल होऊन घटक पुढे यशस्वीरित्या चालू रहावे.

या योजनेअंतर्गत पात्र ठरणाऱ्या घटकाने राज्य शासनाची सर्व मुददलाची रक्कम एक रकमी भरल्यास व्याज व दंडव्याज माफ केले जाईल. सदर योजना ही शासनाची सर्व प्रकारची देणी तसेच निमशासकीय संस्था, कंपनी व मंडळे यांच्याकडील थकीत देण्यांसाठी देखील लागू राहील. सदर योजना १ वर्षाच्या कालावधीसाठी राहील व योग्य वाटल्यास या योजनेला मुदतवाढ देण्यात येईल.

१३.३ मुंबई कुळवहिवाट आणि कृषि जमीन अधिनियम, १९४८ मध्ये सुधारणा

मुंबई कुळवहिवाट आणि कृषि जमीन अधिनियम, १९४८ चे शासन पुनर्विलोकन करेल व त्यामध्ये खालील सुधारणा करण्यात येतील :-

- संपादन केलेल्या जमीनाचा ज्या कालावधीत खराखुरा औद्योगिक वापर करावयाचा आहे तो कालावधी १५ वर्षे ऐवजी ५ वर्षे इतका करण्यात येईल.
- सदर अधिनियमा खाली विकास आयुक्त (उद्योग) यांच्या परवानगीशिवाय खऱ्याखुऱ्या औद्योगिक वापरासाठी जमिनीचा क्षेत्राची कमाल मर्यादा १० हेक्टर ऐवजी ५ हेक्टर इतके राहील.

१३.४ मुंबई महानगर प्रदेश औद्योगिक स्थान निश्चयन (लोकेशन पॉलिसी) धोरण

मुंबई महानगर प्रदेश औद्योगिक स्थान निश्चयन धोरणात अनुसूची -१ मध्ये मुंबई महानगर प्रदेशामध्ये परवानगी दिलेल्या प्रदूषण न करणाऱ्या, उच्च तंत्रज्ञान किंवा उच्च मुल्यवर्धित उद्योगांची यादी देण्यात आली आहे. या धोरणात मुंबई महानगर प्रदेश क्षेत्रातील उपक्रमांच्या बदलत्या गरजा विचारात घेवून त्यामध्ये त्याचे पुर्नविलोकन करुन योग्य त्या सुधारणा करण्यात येतील.

१३.५ बंद घटकांकडून यथा प्रमाण वसूली

सामुहिक प्रोत्साहन योजनेखाली ज्या घटकांनी प्रोत्साहनांचा लाभ घेतला आहे आणि जे घटक पात्रता प्रमाणपत्र कालावधी / कार्य कालावधीमध्ये बंद पडले आहेत त्यांच्याकडून बंद

असलेला कालावधी व एकुण कालावधीच्या (पात्रता प्रमाणपत्र कालावधी अधिक कार्य कालावधी) प्रमाणात प्रोत्साहनांची वसूली करण्याचे प्रस्तावित आहे.

१३.६ स्वामित्व धन आणि बिगर कृषि करातून सूट

औद्योगिक क्षेत्रातील जमीनीच्या विकासाकरिता गौण खनिजांच्या उत्खननावरील स्वामित्व धनातून सूट आणि बिगर कृषी करातून सूट यापुढेही चालू ठेवण्याचे प्रस्तावित आहे.

१४) उद्योगाशी संबंधित राज्याचे क्षेत्र-विशेष धोरण

राज्य शासनाने माहिती तंत्रज्ञान, जैव तंत्रज्ञान इ. वेगवेगळया क्षेत्रांसाठी धोरणे आखली असून त्यात सुधारणाही केल्या आहेत. औद्योगिक आणि पायाभूत सुविधांच्या विकासाशी संबंधित राज्य शासनाची प्रचलित धोरणे खालीलप्रमाणे आहेत:-

(एक) माहिती तंत्रज्ञान धोरण: माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रात गुंतवणूक आकर्षित करण्यासाठी व या क्षेत्रातील आपले अग्रस्थान टिकविण्यासाठी माहिती तंत्रज्ञान आणि माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यभूत सेवा धोरण -२००९ जाहिर केले आहे. या धोरणामुळे माहिती तंत्रज्ञान आणि माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यभूत सेवा क्षेत्रात मोठया प्रमाणावर गुंतवणूक करण्यात आली असून त्याच्या परिणामस्वरुप पुणे, पिंपरी-चिंचवड आणि नवी मुंबई माहिती तंत्रज्ञान केंद्रे म्हणून पुढे आली आहेत. माहिती तंत्रज्ञान आणि माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यभूत सेवा धोरण दिनांक १४ ऑगस्ट, २०१४ पर्यंत वैध आहे.

(दोन) जैव तंत्रज्ञान धोरण: जैव तंत्रज्ञान धोरण २००१ मध्ये शेतकऱ्यापासून जैव तंत्रज्ञान उद्योग गृहांपर्यंत एक संपूर्ण मुल्य साखळी विकसित करण्याचे अभिप्रेत असून त्यासाठी पायाभूत सुविधा, सुकरता प्रोत्साहने इ. उपलब्ध करुन देण्यात येतील. जैव तंत्रज्ञान धोरणामध्ये खाजगी जैव तंत्रज्ञान उद्योगांना अनेक प्रोत्साहने देण्यात आली आहेत.

(तीन) द्राक्ष प्रक्रिया उद्योग धोरण: राज्य शासनाने संबंध राज्यात मद्यार्क उद्यानाकरिता द्राक्ष उत्पादन आणि पायाभूत सुविधांना पाठिंबा देण्यासाठी द्राक्ष प्रक्रिया उद्योग धोरण तयार केले आहे.

(चार) अपारंपरिक ऊर्जा स्रोतांव्दारे वीज निर्मिती धोरण -२००८: या धोरणाखाली, २००० मेगा वॅट पेक्षा अधिक क्षमतेचे पवन ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प, १००० मेगा वॅट क्षमतेचे सहवीजनिर्मिती

प्रकल्प, ४०० मेगा वॅट क्षमतेचे बायोमास वर आधारित वीज निर्मिती प्रकल्प आणि १०० मेगा वॅट क्षमतेचे लघु जल-विद्युत प्रकल्प उभारण्याची तरतूद या धोरणात आहे.

(पाच) **५००** मेगा वॅट आणि त्यावरील क्षमतेची भर घालण्यासाठी विद्युत निर्मिती क्षेत्रात गुंतवणूकीकरिता धोरण आखण्यात आले आहे.

(सहा) वस्त्रोद्योग धोरण — २०१२

खाजगी-सार्वजनिक-भागीदारी (पीपीपी), कृषि प्रक्रिया, हस्तकला, आणि कामगार क्षेत्रात देखील राज्य शासनाकडून सुधारणा करण्यासाठी धोरणे आखण्याची प्रक्रिया चालू आहे.

१५) संनियंत्रण आणि पुर्नविलोकनासाठी समिती -

या धोरणाची अंमलबजावणी करण्यासाठी आणि आवश्यक ते स्पष्टीकरण, अर्थनिश्चिती आणि अंमलबजावणीच्या प्रगतीचे संनियंत्रण करण्यासाठी प्रधान सचिव (उद्योग) यांच्या अध्यक्षतेखाली वित्त, नियोजन आणि कामगार विभाग यांच्या सदस्यांसह, मुख्य कार्यकारी अधिकारी (एमआयडीसी) आणि विकास आयुक्त (उद्योग) यांची समिती स्थापन करण्याचे प्रस्तावित आहे.

* * * * * * *

अनुसूची - अ

"एकात्मिक औद्योगीक क्षेत्रे" विकसीत करण्या संबंधी धोरण

केंद्र सरकारने विशेष आर्थिक क्षेत्र अधिनियम, २००५ व विशेष आर्थिक क्षेत्र नियम, २००६ लागू केले असून, त्या अंतर्गत काही विशेष आर्थिक क्षेत्रे अधिसूचित केलेली आहेत. बाजारपेठेमध्ये असलेली प्रतिकूल परिस्थिती तसेच अशा विशेष आर्थिक क्षेत्रांसाठी विविध करांमध्ये कमी करण्यात आलेल्या प्रोत्साहनात्मक बाबीमुळे महाराष्ट्र राज्यात मंजूर करण्यात आलेले / अधिसूचित करण्यात आलेली विशेष आर्थिक क्षेत्रे अधिसूचना रद्द अथवा मागे घेण्यात आली आहेत. भविष्यात आणखी काही विशेष आर्थिक क्षेत्रे प्रस्ताव अधिसूचना रद्द अथवा मागे घेण्याची शक्यता आहे. अशा परिस्थितीमध्ये राज्य शासन अशा निर्णयाप्रत आले आहे की, या भागांचा नियोजनबद्ध विकास आणि औद्योगिकरणास चालना देण्यासाठी एक योग्य असे निर्गमन धोरण (Exit Policy) तयार करणे आवश्यक आहे. ही बाब विचारात घेऊन अधिसूचना रद्द केलेल्या / प्रस्ताव मागे घेण्यात आलेल्या विशेष आर्थिक क्षेत्रांच्या जमीनीचा वापर कसा करता येईल याबाबतच्या धोरणाचा मसुदा तयार करण्यासाठी शासनाने उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाचा शासन निर्णय क्र.आयआयपॉलिसी-२०१०/प्र.क्र.७६८/२०१०/उद्योग-२, दि.२०.७.२०१२ नुसार संचालक, नगररचना, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती स्थापन केली. समितीने सर्व संबंधितांशी सखोल चर्चा करुन तसेच समितीच्या बैठकांमध्ये विविध विषयांवर अभ्यास करुन उक्त विषयासंबंधीचा अहवाल शासनास दि.२३.११.२०१२ रोजी सादर केला आहे. या समितीच्या शिफारशी तपासून घेतल्यानंतर सदर अहवाल काही बदलांसह स्वीकारला आहे. अंतिमत: स्वीकारण्यात आलेले धोरण खालीलप्रमाणे आहे.

१. महाराष्ट्र औद्योगीक विकास महामंडळाच्या स्वत:च्या जागेवर जी विशेष आर्थिक क्षेत्रे असतील अशा क्षेत्रांची अधिसूचना रदद झाल्यावर त्यांचा विकास महामंडळाच्या विकास नियंत्रण नियमावलीनुसार करण्यात येईल.

२. सिडकोच्या जागेवरील व सिडकोच्या सहभागाने स्थापन केलेली विशेष आर्थिक क्षेत्रे अधिसूचना रद्द झाल्यावर ही क्षेत्रे "एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रे" म्हणून विकसीत होण्यास पात्र राहतील व या क्षेत्रांसाठी सिडको हे विशेष नियोजन प्राधिकारी राहील. या "एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रां" साठी

विशेष विकास नियंत्रण नियमावली सिडको तयार करेल व त्यास शासनाच्या नगर विकास विभागाची मंजूरी घेईल.

३. माहिती तंत्रज्ञान / जैव तंत्रज्ञान ची विशेष आर्थिक क्षेत्रे ज्यांचे क्षेत्रफळ ४० हे. पेक्षा कमी आहे अशी विशेष आर्थिक क्षेत्रे अधिसूचना रदद झाल्यावर त्याखालील जमिनींचा विकास हा शासनाच्या प्रचलित माहिती तंत्रज्ञान / जैव तंत्रज्ञान च्या धोरणांनुसार करता येईल.

४. अ) भूसंपादन अधिनियिम १८९४ किंवा महाराष्ट्र औद्योगिक विकास अधिनियम १९६१ अंतर्गत संपादित न केलेल्या खाजगी जमिनी आणि,

(ब) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास अधिनियम-१९६१ अंतर्गत महाराष्ट्र औद्योगिक विकास मंडळाने किंवा सिडकोने भूसंपादन अधिनियम-१८९४ अंतर्गत केवळ संयुक्त उपक्रम विशेष आर्थिक क्षेत्रांसाठी संपादित केलेल्या जमीनी, या पैकी ज्या जमिनीचे क्षेत्र किमान ४० हे. आहे अश्या जमीनी सदर धोरण संबंधित विशेष नियोजन प्राधिका-याच्या विकास नियंत्रण नियमावलीमध्ये समाविष्ट करण्यासाठी महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगर रचना अधिनियम, १९६६ चे कलम ३७(१अअ) नुसार जाहीर सुचना प्रसिध्द करण्याच्या तारखेपर्यंत (नियत दिनांक) तसेच वरील वर्गवरीतील जे विशेष आर्थिक क्षेत्र सदर नियत दिनांकानंतर ६ महिन्यांच्या आत ना-अधिसूचीत किंवा औपचारिक मंजूरीनंतर मागे घेण्यात येतील अशी क्षेत्रे "एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रे" म्हणून विकसीत करण्यास पात्र राहतील. अशा क्षेत्रांसाठी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ / सिडको हे विशेष नियोजन प्राधिकरण राहील. खाजगी जमीनी व संयुक्त उपक्रम "विशेष आर्थिक क्षेत्रे" स्थापन करण्यासाठी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने महाराष्ट्र औद्योगिक विकास अधिनियम-१९६१ अंतर्गत संपादित केलेल्या जमीनींचे बाबतीत "एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रां" ची अधिसूचना महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ प्रसिद्ध करेल. ज्यासाठी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास अधिनियम-१९६१ मध्ये योग्य ती तरतुद करण्यात येईल. वर नमूद केलेल्या नियत दिनांकापासून सहा महिन्याचे आत कोणत्याही विशेष आर्थिक क्षेत्राच्या अधिसूचना रद्द करण्याच्या प्रस्तावास राज्य शासनाची सहमती असल्याचे गृहीत धरले जाईल. वर जरी काही नमूद केले असेल तरी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ किंवा सिडको यांच्या बरोबर असलेल्या संयुक्त उपक्रम विशेष आर्थिक क्षेत्रांना मंत्रीमंडळाची मान्यता घेतली

असल्यास अशा क्षेत्रांवर "एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र" अधिसूचीत करण्यापुर्वी मंत्रीमंडळाची मान्यता घेणे आवश्यक राहील.

५. एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रांचे नियोजन प्रस्ताव संबंधित विशेष नियोजन प्राधिकरणाकडून तयार केले जातील व त्यास उक्त महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगर रचना अधिनियम, १९६६ च्या कलम ११५(३) अन्वये संचालक, नगर रचना, महाराष्ट्र राज्य यांची (शासनाचे अधिकार त्यांना प्रदत्त असल्याने) मंजूरी घेणे आवश्यक राहील. तथापि एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रातील वैयक्तिक भूखंडावरील बांधकाम आराखड्यास मंजूरी देण्याचे अधिकार विशेष नियोजन प्राधिकरणास असतील.

६. या धोरणांतर्गत स्थापन करण्यात आलेल्या एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रांचा विकास हा १० वर्षामध्ये होणे आवश्यक असून विकसीत झाल्यानंतर अशा क्षेत्रांना महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगर पंचायती व औद्योगीक नगरी अधिनियम, १९६५ चे कलम ३४१ फ अन्वये औद्योगिक नगरे म्हणून घोषित करण्यात येईल.

७. **"एकात्मिक औद्योगीक क्षेत्रे"** विकसीत करण्यासाठीच्या विकास नियंत्रण नियमावली मध्ये अन्य बाबींसह खालील ठळक वैशिष्टयांचा समावेश असेल.

१.	**अर्जदार**	संबंधित जमीनमालक किंवा त्यांनी नियुक्त केलेला विकासक किंवा जमीन मालकांनी कुठल्याही विकासकासोबत स्थापन केलेला संयुक्त उपक्रम (Joint Venture Company) यांना प्रस्तावित "एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र" विकसित करणेसाठी अर्ज करता येईल.
२.	**आवश्यक किमान क्षेत्रफळ**	"एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र" म्हणून घोषित होण्यास पात्र ठरण्यासाठी ना-अधिसूचीत झालेल्या / माघारी घेतलेल्या विशेष आर्थिक क्षेत्रांना त्याखालील सलगतेने उपलब्ध होणारे किमान क्षेत्रफळ ४० हेक्टर (१०० एकर) असावे, ते भारविरहित, सलग असावे व त्यास किमान २४ मी. रुंदीचा प्रवेश रस्ता उपलब्ध असावा.

३.	**अधिसूचीत करण्याची पध्दत**	अर्जदाराकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यावर खाजगी जमिनी आणि महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने महाराष्ट्र औद्योगिक विकास अधिनियम-१९६१ अंतर्गत संयुक्त उपक्रम विशेष आर्थिक क्षेत्रे स्थापन्यासाठी संपादीत करण्यात आलेल्या जमीनीवर, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ या क्षेत्रास, "एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र" म्हणून अधिसूचित करेल. विकास योजनेच्या किंवा प्रादेशिक योजनेच्या तरतूदीमध्ये काहीही असले तरी, अशा क्षेत्रातील जमिनीचा विकास महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने या कारणासाठी तयार केलेल्या विकास नियंत्रण नियमावलीनुसार करण्यात येईल. असे क्षेत्र घोषित करण्यासाठी किंवा अशा क्षेत्राचा विकास करण्यासाठी महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगररचना अधिनियम, १९६६ चे कलम २०, संलग्न कलम १८ नुसार स्वतंत्र कार्यवाही करण्याची आवश्यकता राहाणार नाही.
४.	**अनुज्ञेय जमीन वापर**	एकूण अधिसूचित क्षेत्राच्या किमान ६०% क्षेत्र हे औद्योगिक विकासासाठी आणि उर्वरीत ४०% क्षेत्र हे पूरक बाबीच्या विकासासाठी ज्यामध्ये रहिवासी व वाणिज्यिक वापराचा समावेश असेल यासाठी उपयोगात आणता येईल. पुरक बाबीसाठी असलेल्या एकूण क्षेत्रांपैकी एक चतुर्थांश क्षेत्र हे निव्वळ वाणिज्यिक / आर्थिक कार्यासाठी आणि उर्वरीत तीनचतुर्थांश क्षेत्र हे रहिवासी आणि इतर बिगर रहिवासी वापरासाठी जसे की, रहिवासी, शैक्षणिक, आरोग्य सुविधा, सुखसोईंसाठी जागा, सार्वजनिक उपयुक्ततेसाठी, बागबगीचे/खेळाचे मैदान इ.साठी वापरता येईल.

		मात्र वाणिज्यिक, रहिवासी आणि बिगर रहिवासी कार्यासाठी विकास करण्याची परवानगी ही औद्योगिक विकासासाठी राखुन ठेवलेल्या जमीनीवर मुलभूत सुविधा (Infrastructure) पूर्ण झाल्यानंतर आणि औद्योगिक विकासासाठी ठेवलेल्या क्षेत्रांपैकी १/३ क्षेत्र वाटप केल्यावरच देण्यात येईल.
५.	**अनुज्ञेय चटई क्षेत्र निर्देशांक**	अधिसूचित एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रासाठी अनुज्ञेय कमाल चटई निर्देशांक हा जमीन वापर विभागानुसार (land use zone) खालीलप्रमाणे राहील:- i) रहिवासी आणि औद्योगिक विभागात- १.०० ii) कृषी / ना-विकास विभाग /रहिवासीकरण होऊ शकणा-या विभागात (Urbanisable Zone) - ०.५० मात्र ना-विकास (No Development) क्षेत्रामध्ये शासनाने निश्चित केलेल्या दराप्रमाणे अधिमूल्य भरल्यास चटई निर्देशांक हा ०.५० वरून १.०० पर्यंत वाढविता येईल. औद्योगिक वापरासाठीच्या क्षेत्रावरून पुरक बाबींच्या क्षेत्रात किंवा त्याऊलट, तरता चटई क्षेत्र निर्देशांक (floating FSI) आणणे अनुज्ञेय नसेल परंतु औद्योगिक विकास क्षेत्रात किंवा पुरक बाबींच्या क्षेत्रात त्या त्या क्षेत्राच्या हद्दीतच चटई क्षेत्र निर्देशांक तरता राहू शकेल.
६.	**नियोजन प्राधिकरण**	i) महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगर रचना अधिनियम, १९६६ चे कलम ४०(१) (ब) अन्वये खाजगी जागांवरील, आणि महाराष्ट्र औद्योगिक विकास अधिनियम-१९६१ चे कलम ४० (१) (अ) नुसार महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने, संयुक्त उपक्रमाद्वारे विशेष आर्थिक क्षेत्र

		स्थापित करण्यासाठी संपादीत केलेल्या जागांवरील, 'एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रां' साठी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ हे विशेष नियोजन प्राधिकरण म्हणून घोषित केले जाईल. ii) सिडकोने भूसंपादन अधिनियम, १८९४ नुसार संयुक्त उपक्रम (Joint Venture) विशेष आर्थिक क्षेत्रांसाठी संपादित केलेल्या जमिनीवरील एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रांसाठी महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगर रचना अधिनियम, १९६६ चे कलम ४०(१) (ब) अन्वये सिडको हे विशेष नियोजन प्राधिकरण म्हणून घोषित केले जाईल.
७.	**विकास नियंत्रण नियमावली**	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ किंवा सिडको विशेष नियोजन प्राधिकरण म्हणून घोषित केलेल्या क्षेत्रात अनुक्रमे महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाची किंवा सिडकोची अस्तित्वातील विकास नियंत्रण नियमावली आहे तशीच, एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रांसाठी खास करुन तयार केलेल्या विशेष नियमांव्यतिरिक्त इतर सर्व बाबींकरीता लागू राहील.
८.	**पर्यावरण विभागाची मंजुरी**	केंद्रीय पर्यावरण विभागाची अधिसूचना क्र. एस.ओ.८०१(ई), दि.७.७.२००४ मध्ये नमूद केल्यानुसार व त्यामध्ये वेळोवेळी झालेल्या बदलानुसार मंजूरी घ्यावी लागेल.
९.	**विकास प्रस्तावांना अंतिम मंजुरी / बृहत आराखडयास मंजूरी**	संपूर्ण एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्राच्या नियोजन प्रस्तावास संचालक, नगर रचना, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडून महाराष्ट्र प्रादेशिक व नगर रचना अधिनियम, १९६६ चे कलम ४०(३) व ११५ मधील पद्धतीचा अवलंब करून

		सदर अधिनियमातील कलम-११५ अन्वये मंजूरी देण्यात येईल.
१०.	**इमारत बांधकाम नकाशे मंजूरी**	सविस्तर इमारत आराखड्यांना मंजूरी देण्यास विशेष नियोजन प्राधिकरण सक्षम असेल.
११.	**अपील**	विशेष नियोजन प्राधिकरणाने पारित केलेल्या आदेशामुळे व्यथीत व्यक्ती असा आदेश मिळाल्याच्या दिनांकापासून ४० दिवसाचे आत शासनाच्या नगर विकास विभागाकडे अपिल दाखल करू शकेल.
१२.	**विशेष सवलती**	i) कुठलेही क्षेत्र एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र म्हणून अधिसूचित झाल्यास अ-कृषक परवानगी आपोआप मिळाल्याचे समजण्यात येईल. वेगळी बिगर शेती परवानगी आवश्यक राहणार नाही. ii) एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रातील विकास प्रस्तावांना महाराष्ट्र राज्य औद्योगिक विकास महामंडळाकडून छाननी शुल्क अंशत: माफ केले जाईल.
१३.	**अंमलबजावणी व पूर्णत्वाचा कालावधी**	एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्राच्या ले-आऊट प्लॅनच्या अंतिम मंजूरीच्या तारखेपासून १० वर्षांचे आत अधिसूचित झालेल्या एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्राचा विकास पूर्ण करावा लागेल.
१४.	**स्थानिक स्वराज्य संस्था**	एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र म्हणून जाहीर व विकसीत झालेले क्षेत्र महाराष्ट्र नगर परिषद, नगर पंचायत व औद्योगिक नगरे अधिनियम-१९६५ मधील कलम ३४१ फ नुसार औद्योगिक नगरी म्हणून अधिसूचित करण्यात येईल आणि त्यानुसार सदर प्राधिकरणामार्फत त्या एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र म्हणून जाहीर क्षेत्रावर स्थानिक प्रशासन

		करण्यात येईल.
१५.	**पायाभूत सुविधा**	प्रस्तावित एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रांसाठी महाराष्ट्र नगरपंचायत व औद्योगिक नगरे अधिनियम, १९६५ च्या कलम ३४१ फ नुसार औद्योगिक नगरी स्थापन होईपर्यंत सर्व पायाभूत सुविधांची निर्मिती व देखभाल विकासकाने करावयाची आहे. तथापि, प्रस्तावित एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्राच्या एकूण क्षेत्रापैकी ७५% क्षेत्रावर पायाभूत सोयी-सुविधांचा विकास संचालक, नगररचना, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी नियोजन प्रस्तावांना अंतिम मान्यता दिल्यानंतर ३ वर्षांमध्ये विकासकाने करणे अनिवार्य राहील. अन्यथा महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ यांनी 'एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्र म्हणून घोषित केलेली कार्यवाही व्यपगत ठरेल.
१६.	**अर्थनिश्चिती व स्पष्टीकरण** (Interpretation)	प्रस्तावित एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रासंबंधीच्या नियमावली संदर्भात प्रश्न अथवा वाद निर्माण झाल्यास त्या विषयी शासनाकडे संदर्भ करणे आवश्यक राहील.
१७.	**अपवाद / व्यावृत्ति** (Saving)	ही नियमावली अस्तित्वात येण्यापूर्वी, ज्या विशेष आर्थिक क्षेत्रांची अधिसूचना रद्द झाली आहे अशा विशेष आर्थिक क्षेत्रांसंदर्भात सध्या अस्तित्वात असलेल्या नियमावलीनुसार देण्यात आलेली कुठलीही परवानगी किंवा त्यासंबंधीतील कृती ही विशिष्टपणे अन्यथा नमुद न केल्यास वैध समजण्यात येईल आणि वैध राहील.
१८.	**मनुष्यबळ व साधनसामग्रीचे बळकटीकरण**	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाकडे सद्य:स्थितीत त्यांच्या कार्यक्षेत्रात, नियोजन व विकास करण्यासाठी उपलब्ध कर्मचारी वर्गाकडे यासंबंधी नवीन

	(Strengthening of manpower and machinery)	जबाबदा-या पडल्यास, तो अपुरा ठरू शकतो. त्यामुळे नियोजित एकात्मिक औद्योगिक क्षेत्रांची अतिरिक्त जबाबदारी पार पाडण्यासाठी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळात अतिरिक्त साधन सामुग्री व मनुष्यबळाची तरतुद करण्यात येईल.
